

Udskriftsdato: 30. december 2025

KEN nr 9585 af 22/10/2013 (Gældende)

Pressenævnets kendelse i sag nr. 13-70-00494

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: 13-70-00494

Pressenævnets kendelse i sag nr. 13-70-00494

Resumé

Operation X sendte programmet *Omsorg med piller og klarsyn* og forholdt sig kritisk til opholdsstedet Startskuddet. I udsendelsen blev det sagt, at et højt pilleforbrug og clairvoyance indgik i behandlingen. TV 2 spurgte Guldborgsund Kommune, der ville undersøge sagen, men TV 2 vendte ikke tilbage for at få svarene, ligesom opholdsstedet Startskuddet heller ikke fik tilstrækkelig mulighed for at svare på, om de unge havde lidt under medicineringen. Derfor får TV 2 kritik af Pressenævnet.

Pressenævnets begrundelse og afgørelse:

Klagerne

Klagen over TV 2 er indsendt af Startskuddet, der har klaget på egne vegne. Startskuddet har i henhold til fuldmagter endvidere klaget på vegne af afdøde [Afdøde]s forældre, [Klager A] og [Klager B], og på vegne af [Klager C], der er forældremyndighedsindehaver til den mindreårige [Person A].

Startskuddet har ikke indsendt yderligere fuldmagter, hvorfor Pressenævnet alene vil vurdere klagen i relation til de ovennævnte.

Klagens rettidighed

En klage over TV 2's overtrædelse af god presseskik skal først indgives til mediet, og dette skal ske inden fire uger efter offentliggørelsen. Fristen for at klage til Pressenævnet over mediets afgørelse er fire uger efter modtagelsen af afgørelsen, jf. medieansvarsloven § 34, stk. 3.

Startskuddet klagede ved brev af 15. maj 2013 til TV 2, som den 21. juni 2013 afviste klagen.

Klagen er modtaget i Pressenævnet den 2. juli 2013, hvorfor Startskuddets klage er modtaget inden for klagefristens udløb.

Startskuddet har som mandatar for afdøde [Afdøde]s fader [Klager B] den 16. april 2013 udtaget stævning mod TV 2's direktør og den journalist, som foretog den skjulte optagelse af sit møde med [Afdøde], for overtrædelse af straffeloven.

Pressenævnet finder, at den udtagne stævning, som i øvrigt er udtaget to dage før, at den for Pressenævnet påklagede udsendelse er bragt, ikke også kan anses for at være en klage over tilsidesættelse af god presseskik.

Nævnet finder herefter, at Startskuddets klage på vegne af [Klager A] og [Klager B] ikke er rettidig, jf. medieansvarslovens § 34, stk. 3, hvorfor klagen afvises.

Efter det oplyste har [Klager C] skrevet en kommentar på Operation X' Facebook-side og bedt om svar på, hvad Operation X' redaktion ville gøre ved den manglende anonymisering af navnet [Fornavn] i den skjulte optagelse af [Afdøde].

Pressenævnet finder på det foreliggende grundlag, at [Klager C]s henvendelse til Operation X via Facebook ikke kan anses for at være en klage over tilsidesættelse af god presseskik.

Nævnet finder herefter, at Startskuddets klage på vegne af [Klager C] som fader til den mindreårige [Person A] ikke er rettidig, jf. medieansvarslovens § 34, stk. 3, hvorfor klagen afvises.

God presseskik

Pressenævnet bemærker indledningsvist, at de vejledende regler for god presseskik blev justeret den 22. maj 2013. Da udsendelsen blev bragt den 18. april 2013, behandles sagen ud fra de vejledende regler for god presseskik, sådan som reglerne var udformet før den 22. maj 2013.

Foromtalen

Pressenævnet finder, at foromtalen af udsendelsen på tv2.dk indeholdt ukorrekte oplysninger, idet det fremgik, at alle anbragte på opholdssteder får medicin, og at Startskuddet modtager millioner i offentlige tilskud.

Nævnet finder imidlertid ikke, at det i sig selv er nok til at udtale kritik af TV 2. Pressenævnet har herved lagt vægt på, at TV 2 efterfølgende har rettet de ukorrekte oplysninger.

Udsendelsen

Det følger af de vejledende regler om god presseskik, at det er mediernes opgave at bringe korrekt og hurtig information. Så langt det er muligt, bør det kontrolleres, om de oplysninger, der gives, er korrekte. Oplysninger, som kan være skadelige, krænkende eller virke agtelsesforringende for nogen, skal efterprøves i særlig grad, inden de bringes, først og fremmest ved forelæggelse for den pågældende. Kritik bør udvises over for nyhedskilderne, i særdeleshed når disses udsagn kan være farvet af personlig interesse eller skadevoldende hensigt. Det skal gøres klart, hvad der er faktiske oplysninger, og hvad der er kommentarer, jf. punkterne A.1-A.3 og A.5.

Skjult kamera

For så vidt angår anvendelsen af skjult kamera, lægger nævnet til grund, at en række tidligere medarbejdere over for TV 2 har oplyst, at der har fundet clairvoyant behandling sted på Startskuddet. Videre lægges det til grund, at Startskuddets ledelse over for TV 2 har afvist, at behandlingen af de anbragte unge bygger på clairvoyance. [Afdøde] har på de skjulte optagelser oplyst, at han har anvendt sine evner som clairvoyant på Startskuddet under de såkaldte elevfokusmøder, og at brugen af clairvoyance i behandlingen holdes skjult for tilsynsmyndighederne. [Afdøde] har efterfølgende meddelt Operation X' redaktion, at han ikke har haft ansvaret for behandlingen af de unge, men sammen med andre har været involveret i udviklingen af behandlingsmetoder, og at han ikke mener, at Startskuddets behandling baserer sig på clairvoyance, men at han i sine personlige vurderinger har trukket på sine egne evner og erfaringer.

Pressenævnet finder, at det har væsentlig samfundsmæssig interesse at undersøge, hvorvidt der benyttes clairvoyance i behandlingen af psykisk syge unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder. Nævnet finder videre, at den samfundsmæssige interesse i at undersøge det omhandlede forhold klart overstiger den enkeltes krav på beskyttelse.

Det er samtidig nævnets opfattelse, at den fornødne dokumentation for, at der blev anvendt clairvoyance i behandlingen af unge anbragt på Startskuddet, kun vanskeligt kunne fremskaffes uden anvendelse af skjult kamera.

Nævnet finder på den baggrund, at brugen af skjult kamera har været begrundet i en sag af denne karakter, henset til at der ikke er optagelser af de anbragte unge, og at den pågældende er anført som forstander på Startskuddets hjemmeside.

Nævnet finder imidlertid, at TV 2 burde have lagt hele det forudgående forløb klart for seerne og i den forbindelse have oplyst mere tydeligt om den indledende korrespondance forud for mødet med [Afdøde].

Nævnet finder videre, at TV 2s gengivelse af ”forstanderens” brev af 11. januar 2013 ikke har været fuldt ud dækkende, idet der ikke i udsendelsen oplyses nærmere om [Afdøde]s baggrund for at udtale sig som han gjorde; at det var mere for at imponere, ikke for at informere.

Pressenævnet finder det herudover uheldigt, at tekstningen af de skjulte optagelser med [Afdøde] ikke omfatter ordene ”inden i mig” ved tekstningen af hans forklaring på sin brug af to forskellige navne.

På den baggrund finder nævnet det beklageligt, at TV 2 ikke har gjort forløbet før og efter de skjulte optagelser helt klart for seerne. Nævnet finder imidlertid, at der trods disse mangler ikke er tilstrækkeligt grundlag for at udtale kritik.

Pressenævnet udtaler derfor ikke kritik.

Guldborgsund Kommunes redegørelse

Udsendelsen bringer interviewet med direktøren fra børn og Kultur, Guldborgsund Kommune, hvorefter kommunen hurtigst muligt vil undersøge sagen. Nævnet lægger til grund, at dette interview er optaget til brug for den først planlagte udsendelse i februar 2013. I den senere bragte udsendelse har TV 2 indarbejdet yderligere kritiske henvendelser modtaget i tiden fra først planlagte sendetidspunkt og frem til udsendelsen den 18. april 2013. Herudover har TV 2 redaktionen søgt om aktindsigt hos kommunen den 22. marts 2013. På det tidspunkt er der ikke noget nyt, idet kommunens redegørelse på det tidspunkt alene har været sendt i høring hos Startskuddet.

Guldborgsund Kommunes redegørelse ses dateret den 22. marts 2013, men det lægges til grund, at den rettelig har været endelig på et ikke nærmere oplyst tidspunkt mellem den 4. april og forud for udsendelsen den 18. april 2013. Redegørelsen, herunder redegørelsens konklusion, har således, efter det for nævnte oplyste, foreligget på det tidspunkt, hvor TV 2 bragte udsendelsen den 18. april 2013. TV 2 har i udsendelsen den 18. april 2013 suppleret udsendelsen med de førnævnte yderligere tilkomne kritiske henvendelser, men har derimod ikke suppleret med kommunens endelige redegørelse eller med en opfølgende udtalelse fra kommunen på trods af kommunens førnævnte udtalelse om at kommunen hurtigst muligt ville undersøge sagen sammenholdt med det forhold, at der var gået omkring to måneder siden kommunen havde udtalt sig.

Henset til den meget alvorlige kritik, som TV 2 i udsendelsen retter mod opholdsstedet, burde TV 2 af sig selv have spurgt kommunen, hvad der var kommet ud af undersøgelsen forud for udsendelsen den 18. april 2013. Dette har TV 2 ikke gjort.

Pressenævnet udtaler derfor kritik.

Ansaret for ordinering af medicin

Det fremgår af udsendelsen, at de anbragte unges psykiater er ansvarlig for ordinerings af den medicin, som de unge bliver behandlet med under deres ophold hos Startskuddet.

Pressenævnet finder på den baggrund, hverken at programværtens udtalelse om, at de private opholdssteder i samarbejde med psykiatere varetager opgaven med at hjælpe unge med psykiatrisk udredning og behandling, Pia Jeppesen og Allan Hvolbys medvirken i udsendelsen eller omtalen af Truxals bivirkninger og medicineringen af de unge, kan give seerne den opfattelse, at Startskuddet har indflydelse på ordinerings af de anbragte unges medicin.

Pressenævnet udtaler derfor ikke kritik.

Udtalelser fra Startskuddet

Af udsendelsen fremgår, at Operation X har kontaktet Startskuddet for at få et interview om stedets behandlingsmetoder og medicineringen af de anbragte unge. Det fremgår ligeledes af udsendelsen, at Startskuddet har fremsendt materiale til Operation X' redaktion.

Det fremgår af udsendelsen, at Startskuddet afviser at skulle have anvendt clairvoyance.

Derimod findes Startskuddet ikke i tilstrækkelig grad at fået mulighed for i udsendelsen at svare på påstanden om at de anbragte skulle have lidt under deres medicinering. Nævnet lægger her vægt på, at Startskuddet igennem forløbet med Operation X forud for udsendelsen har fremsendt udførlige og meget lange skriftlige svar på Operation X' spørgsmål herom, men at dette ikke kommer tilstrækkeligt frem i udsendelsen. Pressenævnet udtaler derfor kritik.

Kildekritik

Sådan som sagen er oplyst finder Pressenævnet ikke grundlag for at fastslå, at TV 2 har undladt at udvise den fornødne kildekritik over for [Person G] og de anonyme kilder. Det fremgår således af udsendelsen, at [Person G] er blevet fyret, og at hun mener, at afskedigelsen skyldtes hendes kritiske holdning til forholdene på Startskuddet, og at de anonyme kilder er tidligere ansatte på Startskuddet.

[Person G]s udtalelse om, at det er vold at bringe unge i en grundfølelse af tomhed som led i deres behandling, fremstår som hendes vurdering på baggrund af hendes oplysninger om clairvoyante arbejdsmetoder på Startskuddet.

Ved e-mail af 21. januar 2013 har Operation X' redaktion forelagt [Person G]s oplysninger for Startskuddet.

For så vidt angår [Person F]s udtalelse om [Person D]s mulighed for at returnere til Startskuddet efter endt indlæggelse i Roskilde fremstår denne som [Person F]s vurdering på baggrund af [Person D]s ophold på Startskuddet forud for indlæggelsen.

Lars Møller Christiansen og Alma Larsens udtalelser fremstår som deres vurderinger på baggrund af de oplysninger, som Operation X' redaktion har forelagt dem, og begge udtaler sig med forbehold for oplysningernes rigtighed.

Nævnet finder derfor ikke grundlag for at udtale kritik af TV 2 for at bringe [Person G], [Person F]s, Lars Møller Christiansen og Alma Larsens udtalelser.

Pressenævnet finder – ud over de kritiserede forhold – ikke i øvrigt grundlag for at udtale kritik

I medfør af medieansvarslovens § 49 pålægger Pressenævnet herved den ansvarshavende redaktør af TV 2 at offentliggøre følgende i begyndelsen af den førstkommende Operation X-udsendelse:

(Speak)

”Inden vi tager hul på aftenens Operation X, skal vi bringe en kritik fra Pressenævnet.

Pressenævnet kritiserer TV 2 for Operation Xs udsendelse Omsorg med piller og klarsyn, som vi sendte 18. april

Udsendelsen forholdt sig kritisk til forholdene på opholdsstedet Startskuddet, og det fremgik af programmet, at de anbragte unge fik mange piller, og at Startskuddet brugte clairvoyance som et led i behandlingen af de unge.

Før udsendelsen interviewede Operation X Guldborgsund Kommune, der ville undersøge kritikken. Kommunens undersøgelse lå klar inden udsendelsen blev bragt den 18. april. Alligevel omtalte Operation X ikke undersøgelsens konklusion.

I betragtning af den alvorlige kritik udsendelsen rettede mod Startskuddet burde Operation X have gjort mere for at fremskaffe kommunens undersøgelse som på en række punkter frifandt Startskuddet.

Det gjorde Operation X ikke, og derfor får TV 2 kritik af Pressenævnet.

Operation X medtog heller ikke i tilstrækkeligt omfang Startskuddets svar på kritikken af medicineringen af de unge. Også det forhold kritiserer Pressernævnet.

De kan læse mere om afgørelsen på nævnets hjemmeside, som har denne adresse [her indsættes en tekst med følgende adresse: www.pressenaevnet.dk.] www.pressenaevnet.dk”

Startskuddet har på egne vegne og i henhold til fuldmagter fra [Klager A] og [Klager B] samt [Klager C] som fader til den mindreårige [Person A] klaget til Pressenævnet over en udsendelse bragt på TV 2 den 18. april 2013, idet klagerne mener, at god presseskik er tilsidesat.

Klagen vedrører udsendelsen ”Operation X: Omsorg med piller og klarsyn”, som TV 2 sendte den 18. april 2013 kl. 20.00. Udsendelsen forholdt sig kritisk til forholdene på opholdsstedet Startskuddet. I udsendelsen blev der bl.a. bragt optagelser, foretaget med skjult kamera, af en samtale med [Afdøde], som på tidspunktet for optagelserne var anført som forstander på Startskuddets hjemmeside.

Klagen er modtaget i Pressenævnet den 2. juli 2013.

1 Sagsfremstilling

Forløb forud for offentliggørelsen

I perioden fra den 8. oktober 2012 til den 18. april 2013 e-mailede Startskuddets sekretariatsleder med produktionsselskabet bag Operation X. Korrespondancen vedrørte bl.a. udsendelsens emne, Startskuddets eventuelle deltagelse i udsendelsen og produktionsselskabets skjulte optagelser af [Afdøde].

Af e-mail af 2. november 2012 til Monday Production, der producerer Operation X, fremgår bl.a. følgende:

”Det er rigtig, at [Afdøde] har figureret som ”forstander” på Startskuddets hjemmeside indtil for nylig. Men den stilling har intet med behandleransvar at gøre. Som ”forstander” har [Afdøde] løst en række

administrative opgaver, og selv om titlen kunne indikere en vis ledelseskompetence, så har [Afdøde] ikke haft ledelsesansvar for hverken personale, budget eller behandling.

[Afdøde] har i mere end to år været meget fraværende fra sit arbejde pga. flere alvorlige sygdomslidelser, og derfor har det længe ligget i kortene, at [Afdøde] var nødt til at opgive at passe et job.

[...]

At vi fjerner [Afdøde]s navn fra hjemmesiden har ganske rigtigt noget at gøre med, at [Afdøde] fortalte ledelsen om en ubehagelig oplevelse, [Afdøde] havde haft med en ung mand, om hvem [Afdøde] havde fundet ud af, at han var journalist på Operation X.

Dette gav os anledning til at justere hjemmesiden, så den stemte bedre overens med realiteterne.

For [Afdøde] var på det tidspunkt ikke aktiv på Startskuddet.”

Af e-mail af 7. november 2012 til Monday Production fremgår bl.a. følgende:

”Du skriver, at Operation X har fået uafhængige henvendelser fra tidligere ansatte og anbragte, som fortæller, at Startskuddets behandlingsmetoder ”baserer sig på alternativ behandling, hvor [Afdøde] ud fra hans clairvoyante tanker om de unges grundfølelse, lægger en behandlingsplan.”

Vi gør intet forsøg på at skjule vores behandlingsmetoder, som nogen måske ville kalde ”alternati-ve”. Vores metode er beskrevet på vores hjemmeside på følgende link:

<http://startskuddet.dk/paedagogik-og-behandling>

[Afdøde] oplever ganske rigtigt, at [Afdøde] har clairvoyante tanker. Det der har været vigtigt for Startskuddet i den periode, hvor [Afdøde] deltog i elevfokusmøder, er at [Afdøde] med sine egne erfaringer som tidligere anbragt ung og sine egne erfaringer i det psykiatriske system, har haft en rigtig god indgang til at forstå de unges situation og følelser.

På vores hjemmeside skriver vi blandt andet om elevfokusmøde:

”I denne proces viser sig et mønster vi inddæmmer som den unges ”tone” eller Grundfølelse.

Metode bygger på at vi som mennesker omkring den unge lader vores følelser tale frit. Til møderne er der en mødeleder som indsamler disse oplysninger og vi arbejder så videre med disse oplysninger frem til en menneskelig fundats til vores planlægning af udviklingen af den unge. Man kan sige at vi laver en udvidet form for brainstorm på vores opfattelse af den unge.”

Startskuddet bygger således ikke vores behandling på clairvoyance, men vi er åbne for alle input i forhold til at forstå den enkelte unge til brug for en pædagogisk vurdering og efterfølgende behandling.”

Startskuddet har fremlagt kopi af [Afdøde]s brev af 11. januar 2013 til Operation X’ redaktion. Af brevet fremgår bl.a. følgende:

”Jeg følger mig dybt krænkede over den skjulte optagelse journalist [Operation X’ journalist] lavede med mig den 28. september 2012. Der er tale om en meget personlig samtale og jeg føler at [Operation X’ journalist] har lavet et groft misbrug af min person og min tillid ved at optage den.

Jeg har haft et privat bekendtskab, hvor jeg troede jeg kunne snakke uden at blive sandhedstestet. Det vil være dybt ærekrænkende, hvis I vælger at bringe denne optagelse med mig på tv.

Lad mig slå følgende fast:

- Jeg har ikke haft ansvar for – eller truffet beslutning om - behandling af den enkelte unge på Startskuddet, men været involveret i arbejdet med at udvikle behandlingsmetoderne i samarbejde med andre.

- Jeg har ikke fagligt belæg for at vurdere, hvorvidt unge har fået for megen medicin eller ej – eller mulighed for i øvrigt at påvirke medicineringen af unge. Jeg har min egen personlige holdning til, at medicin er god som støtte til en socialpædagogisk indsats.

- Jeg mener ikke, der overhovedet er belæg for at lukke Startskuddet. Når jeg slynger den kommentar ud til Christian Hansen er det fordi, det er min egen erfaring, at man meget nemt kan blive misforstået og hængt ud som noget hokus pokus, hvis man fortæller, at man tager clairvoyance alvorligt.

- Jeg mener ikke, at Startskuddets behandling baserer sig på clairvoyance. Men i mine egen personlige vurderinger har jeg i min tid på Startskuddet trukket på mine egne evner og erfaringer.”

Af e-mail af 21. januar 2013 til Startskuddet fremgår bl.a. følgende:

”[Person G] fortæller – som tidligere nævnt – om clairvoyante behandlingsmetoder, der anvendes på Startskuddet. Hun beskriver, hvordan de ansatte der deltog i elevfokusmøderne mentalt ”stillede ind” på den unge, som ikke selv var fysisk tilstede. Forstanderen (red.) ”stillede også ind” på den unge – engang imellem uden at han også selv var fysisk tilstede under møderne – og han konkluderede derefter, hvilken behandling den unge skulle have. [Person G] beskriver også, hvad der ligger i begrebet grundfølelse. Forstanderen (red.) fortæller under mødet med Operation X’s journalist, hvordan disse metoder holdes skjult for de godkendende myndigheder. Operation X har været i kontakt med de godkendende myndigheder, som oplyser, at clairvoyante metoder ligger udenfor de godkendelser, som er givet Startskuddet. De godkendende myndigheder oplyser endvidere, at der er indledt skærpet tilsyn med Startskuddet.

[...]

Jeg fastholder min invitation til et tv interview. Jeg foreslår én af følgende dage 29, 30 eller 31. januar. Da vi nærmer os med hastige skridt vil jeg bede Startskuddet om en hurtig tilbagemelding på vores invitation.”

Af e-mail af 6. februar 2013 til Startskuddet fremgår bl.a. følgende:

”Operation X har undersøgt den medicinske behandling af to tidligere anbragte samt en nuværende anbragt på Startskuddet. Det drejer sig om [Person B], [Person C] og [Person D]. De udtrykker enstemmigt, at de føler sig overmedicineret under deres ophold på Startskuddet. De – eller deres forældre – fortæller også, at de flere gange har gjort Startskuddets ledelse opmærksom på, at de ikke følte den medicinske behandling var hensigtsmæssig. Flere eksperter udtrykker i programmet stor bekymring for den medicinske behandling tilrettelagt af psykiater Boris Velander og kalder blandt andet behandlingerne for ”en medicinsk spændetrøje”. En tidligere ansat fortæller også i programmet, at han har forsøgt at gøre Startskuddets ledelse opmærksom på, at de unge ifølge ham fik for meget medicin uden, at Startskuddets ledelse reagerede.

[...]

2 – Hvorfor har Startskuddets ledelse ikke reageret, når den har været vidende om, at de unge anbragte lider under den medicinske behandling?

Ser frem til et hurtigt svar.”

Af e-mail af 10. april 2013 til Startskuddet fremgår bl.a. følgende:

”Vores programvært Morten Spiegelhauer mødte ikke op på startskuddets sekretariat for at skabe en dramatisk scene i vores udsendelse. Det skete derimod for at forelægge jer den nye skriftlige dokumentation, vi er kommet i besiddelse af. (Denne dokumentation er vedhæftet som bilag til denne mail). Interviewet med dig kommer heller ikke til at fremstå dramatisk i udsendelsen, da der ikke på nogen måde opstod dramatik, som du også skriver. I har sendt os en masse skriftligt materiale. Derimod har i afvist at deltage i interview med os, samtidig med at i har givet interviews til en lang række artikler og et radioprogram om Operation X, og den kritik i forventer vil blive rejst i programmet. Som vi tidligere har forklaret udkommer Operation X ikke på skrift, men som et tv-program, og som det fremgår af den langvarige korrespondance vi har haft, giver denne kommunikationsform os ikke mulighed for at stille opfølgende relevante spørgsmål, sådan som det ville foregå i et interview.

Som det fremgår af de vedhæftede bilag, underbygges de hidtidige udsagn af det skriftlige materiale. Udsagn fra den tidligere forstander og de tidligere medarbejdere, stemmer godt overens med referater fra elevfokusmøder, indkaldelse til temadage og kompendiet vedrørende grundfølelser. Dette kompendium er skrevet af den tidligere forstander i 2007 og rettet af Anette Aabye i 2009.

Hvad angår de oplysninger vi har fået fra tidligere medarbejdere, så er der tale om 11 personer.”

Startskuddet har fremlagt kopi af Startskuddets stævning af 16. april 2013 mod TV 2's direktør og en journalist på produktionsselskabet bag Operation X-udsendelsen. Startskuddet har udtaget stævningen som mandatar for afdøde [Afdøde]s fader [Klager B].

Startskuddet har gjort gældende, at journalistens samtale med [Afdøde] den 28. september 2012 må sidestilles med et lukket møde i straffelovens § 263's forstand, og at journalisten ved at optræde under falsk identitet og uden at oplyse sit ærinde har deltaget i samtalen uberettiget, hvorfor den skjulte optagelse er i strid med straffelovens § 263, stk. 1, nr. 3.

Ved at viderebringe optagelsen har TV 2's direktør overtrådt straffelovens § 264 c.

De påklagede forhold

Udsendelsen var oprindeligt programsat til den 19. februar 2013. Efter at have modtaget meddelelse om, at [Afdøde] var afgået ved døden i begyndelsen af februar måned, besluttede TV 2 ikke at bringe udsendelsen på det planlagte tidspunkt.

Som optakt til den oprindeligt planlagte visning af udsendelsen *"Operation X: 'Omsorg med piller og klarsyn'"* bragte TV 2 den 13. februar en artikel med samme overskrift og underrubrikken *"Når Morten Spiegelhauer vender tilbage med en ny omgang 'Operation X' undersøger han 'Omsorg med piller og klarsyn'"* på tv2.dk. Af artiklen fremgik bl.a. følgende:

”Hvert år henvises ca. 20.000 børn og unge i Danmark til psykiatrisk udredning og behandling. En del af dem bliver anbragt på et socialpædagogisk opholdssted, hvor de får den nødvendige medicin og pædagogisk støtte [siden rettet til ”[...] hvor de får pædagogisk støtte og om nødvendigt medicin”]. Sådan burde det i hvert fald være! Operation X undersøger opholdsstedet Startskuddet efter henvendelser om, at der foregår behandling i strid med reglerne, og at det holdes skjult for myndighederne. Flere kilder fortæller, at der anvendes clairvoyance i behandlingen, og at der gives for meget antipsykotisk medicin. Morten Spiegelhauer undersøger sagen og kræver svar fra de ansvarlige på Startskuddet, som modtager millioner i offentlige tilskud [siden rettet til ”[...] som hvert år modtager millioner af kroner fra de kommuner, der har unge anbragt på stedet”]. ”

TV 2 bragte den 18. april 2013 kl. 20.00 udsendelsen *"Operation X: 'Omsorg med piller og klarsyn'"*. Af udsendelsen fremgår bl.a. følgende:

”*Vært:* Programmet her skulle have været sendt i februar måned, men en uge før udsendelsesdato afgik en centralt medvirkende ved døden efter længere tids sygdom. Vi har derfor valgt at udskyde udsendelsen og anonymisere pågældende, som i programmet her vil blive omtalt som ”forstanderen”. Mange børn og unge i Danmark lider af en behandlingskrævende psykisk sygdom. Nogle af dem bliver fyldt med så store mængder piller, at der reelt kan være tale om en medicinsk spændetrøje.

[Der vises herefter klip fra udsendelsen]

”*Vært:* Velkommen til Operation X: Omsorg med piller og klarsyn. Hvert år henvises omkring 20.000 danske børn og unge til psykiatrisk udredning og behandling. Opgaven med at hjælpe disse sårbare unge videre i livet bliver i mange tilfælde lagt i hænderne på private opholdssteder. Offentlige skatte kroner betaler for at opholdsstederne i samarbejde med psykiatere varetager denne opgave på forsvarlig vis. Spørgsmålet er, om det altid er tilfældet. Det har vi tænkt os at undersøge. Der findes knap 1.000 socialpædagogiske opholdssteder i Danmark, som tilbyder hjælp til psykisk syge børn og unge. Operation X har fået en henvendelse vedrørende det private opholdssted Startskuddet, som har fem afdelinger på

Sjælland og Falster. Med 80 ansatte er Startskuddet et af de større firmaer, som varetager opgaver med sårbare unge.

Jeg har en aftale med [Person G], der tidligere har arbejdet på opholdsstedet. Efter to års ansættelse på startskuddet blev [Person G] fyret. Begrundelsen var officielt besparelser. Men Mimi mener selv, at fyringen skyldtes hendes kritiske holdning til det, der foregik på opholdsstedet.

[Person G], Tidl. ansat på Startskuddet: Jeg oplevede simpelthen ikke, at hverken ledelsen eller en stor del af medarbejderne var kompetente nok til at varetage behandlingen af så sårbare unge. Jeg synes, de blev dårligere, og jeg synes, at de blev mere frustrerede, og de blev mere medicinerede, og jeg synes, at de blev medicineret på hvad som helst, der var et følelsesmæssigt udtryk for deres mistro.

Vært: Har du et indtryk af, at de får for meget medicin?

[Person G], Tidl. ansat på Startskuddet: Ja, det er jeg slet ikke i tvivl om.

Vært: Og hvad får dig til at sige det?

[Person G], Tidl. ansat på Startskuddet: Jamen, de er trætte. Altid. Der er flere unge, som jeg har set ligge og sove hele dagen.

Vært: Er der andre ting, som du kan se er bivirkninger af...

[Person G], Tidl. ansat på Startskuddet: De bliver tykke, de bliver rigtig, rigtig tykke. Der var en, der havde taget 54 kilo på på et år.

Vært: På et år?

[Person G], Tidl. ansat på Startskuddet: Ja.

Vært: Men medicineringen af de unge på Startskuddet er ikke det eneste, som [Person G] har en kritisk holdning til. Ifølge hende tog noget af det pædagogiske arbejde udspring i clairvoyante beskeder, som en af de tre forstandere modtog.

[Person G], Tidl. ansat på Startskuddet: Han var clairvoyant, og det der kom ud af ord af munden på ham, det er det, vi følger. Og det er sådan, det er, og det får man at vide fra dag ét, når man starter der.

Vært: Så den måde, som de unge blev behandlet på, det var på baggrund af det, han ligesom kunne finde ud af ved clairvoyance?

[Person G], Tidl. ansat på Startskuddet: Ja.

Vært: Og hvad kunne det være for eksempel?

[Person G], Tidl. ansat på Startskuddet: Jamen, det kunne for eksempel være, at nu var det på tide at putte denne her unge ud i sin grundfølelse af tomhed for eksempel. Så sørger man for, at hans liv er helt vildt tomt for alt. Og så er meningen, at han i det skal opleve sit traume, og så skal han komme ud af det og blive bedre til at håndtere livet. Så man presser nogen ud i den følelse for eksempel af tomhed, og så kunne han så i øvrigt få lov til at sejle der.

Vært: Men giver det mening?

[Person G], Tidl. ansat på Startskuddet: Nej, overhovedet ikke. Altså for mig at se er det jo vold.

Vært: Hvorfor sagde du ikke fra overfor det?

[Person G], Tidl. ansat på Startskuddet: Ja, det har jeg undret mig over lige siden. Jeg kan simpelthen ikke beskrive, hvad det er, der sker i ens sind, når man er en del af det derude. Man bliver sovset ind i det, og det som er. Ens normalitetsbegreber, de begynder simpelthen at skride, når man er derude. Og nu, hvor jeg ikke er i det, så. Der er meget få ting, jeg skammer mig over i mit liv. Det her er altså en af dem. Jeg skammer mig over at have været på Startskuddet.

Vært: Vi vil gerne undersøge, om der kan være hold i beskyldningerne om overmedicinering og behandlingsmetoder, der involverer clairvoyance på Startskuddet. Ifølge Nudansk Ordbog betyder clairvoyance ”evnen til at se skjulte eller fremtidige ting, som ikke kan opfattes med de almindelige sansorganer”,

og det lyder jo umiddelbart lidt underligt i forhold til behandlingen af sårbare unge betalt af offentlige skattekrone. Når man går ind på Startskuddets hjemmeside, står der ikke noget om clairvoyance, men hvis man søger på forstanderen med de påståede åndelige kontakter, dukker der et interessant firma op på hans hjemmearrangement. Firmaet er et slags åndeligt undervisningscenter, og det er den ene af de tre forstandere på Startskuddet, der repræsenterer firmaet. Og på nettet kan man se forstanderen i talrige videoklip, blandt andet fra hans foredragsarrangement "Rumften".

[Der vises klip fra videoen "Rumften" fra den 30. august 2010]

Vært: Sirius er en stjerne omkring 80 billioner kilometer fra vores eget solsystem. Men her befinder der sig altså, ifølge forstanderen på Startskuddet, både kattemennesker og en slags åndeligt broderskab, som man kan modtage beskeder fra.

[Der vises klip fra videoen "Rumften" fra den 30. august 2010]

Vært: Når foredragsholderen kører halvanden time ned til sit andet arbejde som forstander, så skifter han også identitet. For når han optræder i sit firma, så foregår det under falskt navn.

Spørgsmålet er, om han på trods af identitetsskiftet alligevel er kommet til at blande de to ting sammen, og om han har brugt sine alternative teorier i behandlingen af de unge på Startskuddet. For at finde ud af det, tager vi kontakt til forstanderen. Min kollega udgiver sig for at være en pædagogstuderende, som tror på, at "der er mere i universitet end det, vi umiddelbart kan se", og på den måde lykkes det af få en aftale i stand. Operation X' journalist er nu på vej til et møde med forstanderen på en café i Frederikssund. Med sig har han et skjult kamera for at dokumentere, om der kan være tale om overmedicinering af de unge på Startskuddet, og om der er blevet brugt clairvoyante behandlingsmetoder. Og her kommer forstanderen.

Operations X' journalist: Jeg har googlet dig lidt, og så kunne jeg jo se, at du er forstander. Det må da åbne nogle muligheder.

Forstander: Det gør det, men den største udfordring det er faktisk ikke at bruge de alternative ord. Vi siger heller ikke, at vi bruger clairvoyance. Altså, jeg er jo meget clairvoyant og har arbejdet som det, lige siden jeg var 18, faktisk.

Operation X' journalist: Og bruger det på Startskuddet?

Forstander: Ja, på Startskuddet. Vi har noget, der hedder elevfokusmøder, hvor det er min opgave clairvoyant at gå ind på de unge.

Vært: Forstanderen bekræfter altså, at han har anvendt clairvoyance i sit arbejde på Startskuddet. Og nu forklarer han, hvordan det kan udmønte sig i den konkrete behandling af de anbragte unge.

Forstander: Hvorfor reagerer [anonymiseret navn] udadreagerende? Det gør hun, fordi at hendes indigobevisthed mærker krisen i EU. Så kan pædagogen lave nogle snakke med [anonymiseret navn] om, hvad EU er, hvordan er EU bygget op, hvad Strasbourg er og så videre og så videre. Og på den måde balancerer man uden at sige, hvordan man gør, så balancerer man hendes kollektive kontakt til det, hun udlever.

Vært: Hvis en af de unge opfører sig voldsomt, kan det altså være fordi, at hendes indigobevisthed mærker krisen i EU, og behandlingen kan så bestå af et undervisningsforløb om det europæiske samarbejde.

Forstander: Og dem, der er indigobørn, det kan man se i folks auraer. Men det er jo klart, at vi siger jo ikke til de unge eller til andre: "Jamen du er i virkeligheden et indigobarn". Men vi har terminologierne, sådan så vi ved, eksempelvis hvem har en indigobevisthed hos sig.

Vært: Men det er ikke kun de unge, der ikke får alt at vide om, hvad der tilsyneladende er foregået i forbindelse med behandlingen på Startskuddet.

Forstanderen: Hvis vi har møder med kommunerne, så siger vi ikke, at vi clairvoyant har kigget på den unge. Det er bare observationer. Så vi holder det meget, hvad kan man sige, vi holder det meget lukket.

Operation X' journalist: Er det derfor, du kører med to navne? For at holde de to personer adskilt?

Forstanderen: Præcis. Det fik jeg at vide for mange år siden inden i mig [ordene "inden i mig" fremgår ikke af underteksten til de skjulte optagelser], da jeg startede med at skulle være alternativ, at det var jeg nødt til.

Operation X' journalist: Hvordan tror du, at de ville reagere, hvis de pludselige fik det hele at vide, hvordan det egentlig foregik?

Forstanderen: De ville lukke os.

Operation X' journalist: Det ville lukke jer?

Forstanderen: Ja.

Vært: Ifølge forstanderen holdes de alternative behandlingsmetoder altså hemmelige. Men vi har også hørt om en voldsom medicinering af de unge, mens de er på Startskuddet, så det spørger vi ind til.

Operation X' journalist: Hvordan har du det med medicin? Altså almindeligt medicin?

Forstanderen: Ganske fint.

Operation X' journalist: Det kan godt gå hånd i hånd?

Forstanderen: Sagtens. Vi har unge nede hos os, der får tonsvis af medicin. Altså, ham vi har, ham kalder vi konsekvent doktor Pille. Fordi han fylder simpelthen de unge med, altså så meget medicin, at de nærmest er totalt skæve.

Vært: Vi har skrevet til manden, vi optog med skjult kamera. Den ene af de tre forstandere på Startskuddet. Jeg vil nemlig gerne lave et interview med ham om det, han sagde. Men i stedet for at stille op til interview, har han skrevet et brev til os. I det skriver han: at han ikke har været ansvarlig for behandlingen af de unge på Startskuddet, at han ikke har faglig kompetence til at vurdere medicineringen på stedet, og at han nu ikke mener, at behandlingen på Startskuddet baserer sig på clairvoyance.

Tilsyneladende er han heller ikke længere forstander. I hvert fald er hans navn blevet fjernet fra Startskuddets hjemmeside. Vi har derfor henvendt os til opholdsstedet for at høre, om nogen fra den nuværende ledelse vil stille op til interview. Mens vi venter på svar, vil jeg tale med nogle af de andre, der har henvendt sig til Operation X vedrørende Startskuddet.

[Person E] er mor til [Person C], som blandt andet er diagnosticeret infantil autist. Han var indtil sidste år anbragt på opholdsstedet. Da han ankom som 14-årig, blev mængden af medicin hurtigt sat op.

[Person E], mor til [Person C]: Og der er jeg jo først sådan lidt "hov, han har kun lige været her, knap indskrevet 14 dage. Det er måske lidt hurtigt at vurdere medicindelen. Men på det tidspunkt tænker jeg "nå, men de må jo vide, hvad de laver".

Vært: Nu er det jo dig, vi snakker om, [Person C]. Er det noget, som du har lyst til, at vi fortæller om?

[Person C], tidl. Anbragt på Startskuddet: Ja ja, det er fint nok for mig.

Vært: Hvis vi skal snakke om medicinen, hvad er så hovedproblemet?

[Person C], Tidl. anbragt på Startskuddet: Jeg synes bare, jeg fik alt for meget, og det jeg fik, det gav mig kramper og sådan. Det, synes jeg, ikke kan være rigtigt.

Vært: Og det fik du ikke, det havde du ikke før, du kom på Startskuddet?

[Person C], Tidl. anbragt på Startskuddet: Nej.

Vært: Hvordan føles det at få sådan nogle kramper?

[Person C], Tidl. anbragt på Startskuddet: Det var helt vildt ubehageligt. Jeg kunne slet ikke gå eller noget. Det var så slemt, så jeg blev hentet på hospitalet, eller kom på hospitalet for det.

[Person E], mor til [Person C]: Sådan en samtale, vi har her ved bordet, det kunne man ikke have med [Person C] i den periode.

Vært: Nej. På grund af medicinen? *[Person E], mor til [Person C]:* Ja, han kunne slet ikke samle sig om at sidde og føre en samtale. Han var dopet af medicin, fuldstændig.

Vært: Har du også ændret udseende, *[Person C]*?

[Person C], Tidl. anbragt på Startskuddet: Ja, jeg tog omkring, hvad var det, 28 kilo på eller sådan noget på et par måneder.

Vært: Det lyder voldsomt.

[Person C], Tidl. anbragt på Startskuddet: Ja, bare på grund af medicinen.

Vært: *[Person C]*s mor oplevede, at det hurtigt gik tilbage for *[Person C]*, og det gjorde hun både Startskuddet og den tilknyttede psykiater opmærksom på.

[Person E], mor til [Person C]: Jeg var jo selvfølgelig meget vred over, at der ikke var noget pædagogisk arbejde i det. Man fik bare en pille mere eller en pille mere eller mange flere piller. Og så siger han faktisk dernede til et møde, ”jamen, det var jo bedre, *[Person C]* fik en masse piller frem for, han smadrede en hel masse ting, for så sov han jo bare”.

Vært: Hvordan har det været at være vidne til, at din søn er blevet behandlet på den måde?

[Person E], mor til [Person C]: Det har kostet mange tårer. Det har været rigtig, rigtig svært. Jeg vil sige, nu kan jeg begynde at genkende min søn, og det er rigtig dejligt, men det er jo 15 års arbejde, som er ødelagt på et år.

Vært: Inden *[Person C]* kom på Startskuddet, fik han kun tre slags medicin. Men efter kort tid på Startskuddet er antallet af præparater steget en hel del, så *[Person C]* i stedet får det her.

Her er *[Person C]*s daglige dosis før Startskuddet, og her er, hvad den blev sat op til.

Pia Jeppesen, Børne- og ungdomspsykiater, BUC Glostrup: Man har jo så at sige grebet i medicinskabet efter alle de stofgrupper, der er.

Vært: Jeg har bedt overlæge i børne- og ungdomspsykiatri, Pia Jeppesen, om at vurdere den medicin, *[Person C]* fik på Startskuddet.

Pia Jeppesen, Børne- og ungdomspsykiater, BUC Glostrup: Her har man været i en desperat situation, når man har måttet gribe til så mange forskellige stofgrupper.

Vært: Hvis du prøver at se på den, de typer, forskellige typer medicin, han har fået, hvis du overordnet skulle sige noget om det...

Pia Jeppesen, Børne- og ungdomspsykiater, BUC Glostrup: Så synes jeg, at vi skal starte med og konstatere, at han jo får antipsykotisk medicin, og det kan man undre sig over, fordi han jo ikke har nogen psykotiske symptomer, men man kan godt bruge antipsykotisk medicin imod den voldsomme uro, der kan være forbundet med infantil autisme. Men så er det, jeg hæfter mig ved valget af antipsykotisk medicin. Det er slet ikke det, man anbefaler til børn og unge, fordi det har, man kan sige, per erfaring, flere bivirkninger. Nu får han i forvejen antipsykotisk medicin, medicin mod ADHD'en, Strattera, og når man så kombinerer med et antidepressivt medicin, så er man jo ude i at bruge rigtig mange præparater på én gang, hvor vi jo ikke har noget præcist vidensgrundlag for, hvordan de interagerer med hinanden, så hvis man kigger på listen i sin helhed, så er der mange spørgsmål og mange bekymringer.

Vært: Startskuddet samarbejder med psykiater Boris Veland. Det var ham, der udskrev medicin til *[Person C]*. Som psykiater er det ham, der er ansvarlig for ordineringen af medicin til de unge på Startskuddet, som er hans patienter.

En af Boris Velanders andre patienter er *[Person B]*. Han kom til Startskuddet som 14-årig og boede der i næsten 10 år. Igennem det meste af den periode, blev han ordineret store mængder medicin.

[Person B], Tidl. anbragt på Startskuddet: Det er jo for at passivisere de unge. Det er jo, det er altid nemmere, jo, og ligesom kunne give en pille i stedet for at skulle stå ansigt til ansigt med den konfrontation, der måske er ved en ung, som ikke har det særlig godt.

Vært: Hvad har du fået af medicin?

[Person B], Tidl. anbragt på Startskuddet: Abilify, Neulactil, Lamictal, Risperdal, Seroquel, Seroquel Prolong, Risperidon Consta, Truxal, Lamotrigin. Det er nogle af præparaterne.

Vært: Hvad betyder det, hvad gør denne her medicin, når man får så meget medicin, hvad gør det ved én?

[Person B], Tidl. anbragt på Startskuddet: Det gør, man bliver doven. Man bliver ligeglad. Og til sidst så bliver man også rigtig fed, ikke også, og så får man lavt selvværd, og så bliver man bare endnu mere ligeglad. Til sidst så fik jeg så meget medicin, at jeg ikke engang kunne tage mig af mig selv.

Vært: I princippet kan du så i virkeligheden have haft brug for denne her medicin?

[Person B], Tidl. anbragt på Startskuddet: Det er altid et godt spørgsmål, men det tror jeg jo ikke selv jo.

Vært: Nej.

[Person B], Tidl. anbragt på Startskuddet: Og den psykiater, der er min psykiater i dag, mener jo heller ikke, at jeg har brug for den mængde medicin, jo.

Vært: Hvordan med sådan den pædagogiske linje på Startskuddet?

[Person B], Tidl. anbragt på Startskuddet: Hvad mener du med pædagogiske linjer? Det er jo ikke ligesom, at altså der er aldrig nogen, der er kommet til mig og sagt ”Jamen [Person B], har du brug for at tale om det her? Har du brug for, at vi sætter os ned sammen, du, og så snakker vi sgu dybt om det her”. Man kommer der som ung, måske med et eller andet håb i sig om at blive til noget en dag, og det håb det bliver jo taget fra én det øjeblik, man bliver parkeret. Men samtidig er man også så ung, så man ikke er i stand til at kan se, at det, der foregår, egentlig er forkert. Du kan jo ikke fortælle en, der er 14 år, at nu skal der ske sådan og sådan og sådan, og det er det rigtige for dig. De er jo egentlig tilfredse nok med og bare sidde og bare lave ingenting. Det var jeg jo selv, kan jeg huske. Men egentlig så er det jo bare parkering, og en dag så bliver man ældre, og så er tiden jo løbet ud.

Vært: Nu er du blevet ældre, og din tid er løbet.

[Person B], Tidl. anbragt på Startskuddet: Det må man sige, ja.

Vært: [Person B] modtager i dag kun lidt medicin for at dæmpe angst. Han er begyndt på en uddannelse og bor nu sammen med sin kæreste og deres datter på ni måneder.

Vært: Du har det væsentlig bedre i dag, end du havde, da du var på Startskuddet.

[Person B], Tidl. anbragt på Startskuddet: Ja.

Vært: Hvad er det, der har betydet, at du har fået det bedre?

[Person B], Tidl. anbragt på Startskuddet: Det er, at jeg er kommet væk fra Startskuddet.

Vært: Vi har kontaktet Startskuddet for at få et interview om de alternative behandlingsmetoder og medicineringen af de unge på opholdsstedet. Men i stedet for at svare på vores spørgsmål i programmet her, udtaler de sig til den lokale avis. Her afviser viceforstander Karina Frederiksen på forhånd den kritik, hun regner med vil blive rejst i Operation X. Startskuddets udmeldinger har betydet, at endnu flere utilfredse personer har henvendt sig til os for at fortælle deres historie. En af dem er [Person F]. Hun er nær ven til 15-årige [Person D].

[Person F], ven til [Person D]: Jeg er bekymret for [Person D],

Vært: Som er anbragt på Startskuddet?

[Person F], ven til [Person D]: Som er anbragt på Startskuddet, ja.

Vært: Hvad er årsagen til, at du er bekymret for ham?

[Person F], ven til [Person D]: Jeg synes, at han får voldsomt høje medicindoser. Og efterhånden som de doser er blevet sat op, der har vi jo oplevet, at han er blevet sådan zombie-agtig.

Vært: Zombie-agtig?

[Person F], ven til [Person D]: Ja, det...

Vært: Hvad mener du med det?

[Person F], ven til [Person D]: Da han blev sat op, voldsomt op i dosis, der, man kunne bare se, han var ligesom, nærmest helt væk i øjnene, og det eneste han bestilte, det var egentlig bare at sove og spise. Der var ikke energi til noget andet.

Vært: Hvordan kan det være, at du er i Roskilde?

[Person F], ven til [Person D]: Jeg er i Roskilde, fordi i aftes fik jeg at vide, at [Person D] var blevet indlagt på U1, ungdomspsykiatrisk her i Roskilde. Frivilligt, han har ladet sig frivilligt indlægge. Han har simpelthen bedt om at blive indlagt, for han kunne ikke holde det ud mere. Så jeg skal ind at besøge [Person D] nu.

Vært: Jeg kører [Person F] til ungdomspsykiatrisk afdeling i Roskilde, for at høre hvordan det står til med [Person D].

Han kommer jo nok tilbage, tror du ikke?

[Person F], ven til [Person D]: Til Startskuddet?

Vært: Ja.

[Person F], ven til [Person D]: Nej, det gør han ikke. Ikke med min gode vilje. Han er så dårlig, så han lader sig frivilligt indlægge på psykiatrisk afdeling, så skal han selvfølgelig ikke tilbage til Startskuddet, der må, vi må finde nogle andre muligheder for [Person D].

Vært: [Person D] skal i dag mødes med en læge, som blandt andet skal tage stilling til medicineringen på Startskuddet. Jeg har fået [Person D]s statusrapporter af Gitte. Blandt andet en fra november 2011. I den kan man se, at [Person D] allerede dengang fik så høje doser medicin, at han virkede dopet. Planen var derfor, at han skulle trappes ned. Men han får ikke mindre medicin, det er faktisk gået stik modsat og i dag, halvandet år efter, får [Person D] faktisk mere medicin, end han gjorde dengang. I 2011 fik han for eksempel 200 milligram dagligt af den antipsykotiske medicin Truxal. I dag får han en næsten tre gange så høj dosis på 550 milligram.

[Person F] har nu besøgt [Person D] og været med til mødet med lægen.

Hvad sagde lægen omkring [Person D]s medicin?

[Person F], ven til [Person D]: Hun sagde, at han fik alt for høj dosis medicin.

Vært: Han fik alt for høje doser?

[Person F], ven til [Person D]: Ja, og hun ville begynde at trappe ham ud af det nu. Hun sagde jo, at vi skal huske på, at [Person D] kun er 15 år. Fra i dag tror jeg på, at det er stoppet, ikke. Og så håber jeg, [Person D] han kommer til at få sig et liv.

Vært: Jeg har fået [Person C], [Person B] og [Person D]s oplysninger udleveret, og her fremgår det, hvilken medicinsk behandling de har fået af Boris Velander. Det er langt fra nemt at finde læger, der offentligt tør udtale sig om andre lægers behandling, men det er alligevel lykkedes os at finde en børne- og ungdomspsykiater, som godt tør give en faglig vurdering af medicineringen af de tre unge på Startskuddet. Allan Hvolby udtaler sig som næstformand i Børne- og ungdomspsykiatrisk selskab. Allan, du har kigget nærmere på [Person D] og [Person B] og [Person C]s journaler og medicinlister. Hvis du skal prøve at forklare sådan det overordnede indtryk, du har fået efter at have set på de her lister, hvad er så dit indtryk?

Allan Hvolby, Næstfmd., Børne- og Ungdomspsykiatrisk selskab: Mit overordnede indtryk det er, at jeg synes, der er givet rigtig meget medicin. Det ser ud som om, at der er skudt sådan lidt i alle retninger. Det er på ingen måde normal medicinering hos børn og unge. Mønstrer er, at der hele tiden bliver lagt yderligere medicin oven på.

Vært: Hvis du fik sådan en patient ind hos dig, hvad ville du, hvad ville du gøre, hvis du fik en af de her tre ind hos dig?

Allan Hvolby, Næstfmd., Børne- og Ungdomspsykiatrisk selskab: Jeg ville nok indlægge dem med henblik på at få sat doseringerne ned og få fundet ud af, hvad det her det drejer sig om. I det her tilfælde der virker det som om, at det mere er sådan en medicinsk spændetrøje, man har lagt ud over de her unge.

Vært: Altså, den plan man har lagt eller den struktur, der har været omkring den unge, den har ikke været god nok, og så har man passiviseret den unge med medicin?

Allan Hvolby, Næstfmd., Børne- og Ungdomspsykiatrisk selskab:

Det ser ud som om, fra de papirer jeg har set, at det har været et forsøg på at passivisere de unge rent medicinsk.

Vært: Men vi har også at gøre med nogle, som har nogle, altså nogle problematiske diagnoser, så man kan jo godt forestille sig, at det er nødvendigt med en hel del medicin.

Allan Hvolby, Næstfmd., Børne- og Ungdomspsykiatrisk selskab:

Det kan være relevant i en akut fase med pludseligt opstået forværring af udadreagerende aggressiv adfærd, men her ser det ud som om, at den behandling er fortsat sådan igennem væsentlig længere tid.

Vært: Kan der være god grund til at gøre det i en længere periode?

Allan Hvolby, Næstfmd., Børne- og Ungdomspsykiatrisk selskab:

Umiddelbart vil jeg sige nej. Jeg tænker, det er, der skal sættes ind med noget pædagogisk forsvarlig behandling.

Vært: Der er mange mulige bivirkninger ved de præparater, som [Person C], [Person B] og [Person D] har fået af psykiater Boris Velander, og nogle af bivirkningerne kan være særdeles alvorlige. Hvis man for eksempel bare tager et af præparaterne, Truxal, som de alle tre har fået i store mængder og læser på indlægssedlen, så kan man se, at det kan føre til alvorlig påvirkning af hjertet og føre til hjertestop. Man kan altså i værste fald dø af det her. I Sundhedsstyrelsens vejledning kan man se, at de læger, der udskriver antipsykotisk medicin, skal følge deres patienter tæt. Blandt andet skal de løbende lave hjertekardiogrammer, tage blodprøver, taljemål, udregne BMI og måle blodtryk. Det kalder man monitorering af patienten.

Vært: Kan du se i det her materiale, om denne her monitorering, om denne her opfølgning, om den har fundet sted?

Allan Hvolby, Næstfmd., Børne- og Ungdomspsykiatrisk selskab:

I det jeg har fået forevist, der ser det ikke ud som om, at monitorering har fundet sted.

Vært: Jeg er taget tilbage til [Person B] for at høre, om psykiater Boris Velander har foretaget den korrekte monitorering, men blot glemt at skrive det i journalerne.

[Person B], Tidl. anbragt på Startskuddet: Sådan har det ikke været, altså det har bare været, at man bare har modtaget medicinske behandlinger.

Vært: Er du sikker?

[Person B], Tidl. anbragt på Startskuddet: Helt sikker. Hundrede procent.

Vært: Første gang der skal man gentage undersøgelserne efter tre måneder, og så skal det gentages de her undersøgelser hvert halve år.

[Person B], Tidl. anbragt på Startskuddet: Det er aldrig blevet gjort.

Vært: Når jeg nu fortæller dig de forskellige punkter, som du skulle have været tjekket regelmæssigt gennem årene, og du kan se, jamen det har du ikke fået, de her undersøgelser. Hvordan er det?

[Person B], Tidl. anbragt på Startskuddet: Det er jo fuldstændig helt hen i vejret. Jeg synes fandeme, det er chokerende, ikke også.

Vært: [Person B] vil nu skrive et brev til sin tidligere psykiater, Boris Velanders.

[Person B], Tidl. anbragt på Startskuddet: "Jeg skulle blandt andet have fået foretaget".

Vært: I brevet stiller [Person B] en række spørgsmål om den medicinske behandling han fik, mens han var på Startskuddet.

[Person B], Tidl. anbragt på Startskuddet: Og så kunne det være ret sjovt at finde ud af, hvad årsagen egentlig var til, at han har ordineret så høje doser, så det tror jeg også, at jeg vil spørge ham om.

Vært: "Hvilke"

[Person B], Tidl. anbragt på Startskuddet: Ja, "hvilke risici du dermed har udsat mig for". "Med venlig hilsen [Person B]".

Vært: Jeg har gennem længere tid forsøgt at få en interviewaftale med Boris Velanders, men han har afvist. Og heller ikke [Person B] kan få svar på de spørgsmål, han har til sin tidligere psykiater. [Person B]s brev er ikke blevet besvaret. Vi er derfor taget til Nykøbing Falster, hvor Boris Velanders har sin praksis, for at se, om vi kan få ham i tale.

Hvis han nu siger ja til at mødes med dig, hvad vil du så sige til ham?

[Person B], Tidl. anbragt på Startskuddet: Ja, så vil jeg spørge ham, i en stille og rolig tone, om hvorfor det er, han har valgt ikke at svare, og samtidig så vil jeg også spørge, om han har dokumentation for, at han har gennemført monitorering af mig.

Vært: Han ankommer forhåbentlig om lidt, og så går jeg hen og prøver og spørge, om han ikke vil mødes med dig.

[Person B], Tidl. anbragt på Startskuddet: Det håber jeg, han vil.

Vært: Dav Boris, jeg hedder Morten Spiegelhauer og kommer fra Operation X. Jeg har et par spørgsmål til dig, som du ved, og jeg har et kamerahold, som kommer nu.

Boris Velanders, Speciallæge i psykiatri: Ved du hvad, jeg har forberedt mig på det her, og jeg har skrevet med jer, og jeg har sagt, jeg vil ikke udtale mig om tidligere patienter.

Vært: Jeg kommer også på vegne af [Person B]. Han har skrevet et brev til dig. Har du overhovedet læst hans brev?

Boris Velanders, Speciallæge i psykiatri: Kan du have en god dag.

Vært: Har du læst hans brev, ellers så har jeg det her. Har du monitoreret ham, som du skulle, Boris?

[Person B], han har krav på at få svar på de spørgsmål, som han stiller i det her brev af den psykiater, som har behandlet ham i årevis, og det kan han ikke få.

[Person B], Tidl. anbragt på Startskuddet: Ja, det var han ikke interesseret i.

Vært: Nej, han ville ikke sige et ord. Ikke til os og ikke til dig.

[Person B], Tidl. anbragt på Startskuddet: Nej, det ville han ikke, og det gør mig selvfølgelig en anelse ked af det, når man tænker på, at jeg faktisk har været hans patient i næsten ti år. Det ville da være mest oplagt, at man lige svarer tilbage på et brev, der var af den alvorlige karakter.

Vært: Det burde være til at svare på.

[Person B], Tidl. anbragt på Startskuddet: Det burde det i hvert fald.

Vært: Altså, et eller andet sted, så synes jeg ikke, at han kan være det bekendt.

Det er Sundhedsstyrelsen, der via embedslægerne, fører tilsyn med de danske læger, og de ved faktisk godt, at der kan være problemer med medicineringen på opholdsstederne. Det afslører en undersøgelse helt tilbage fra år 2006. Alligevel har embedslægerne aldrig ført tilsyn med Boris Velander i de 30 år, han har haft sin autorisation.

Hvordan kan det være, at Sundhedsstyrelsen ikke fører noget aktivt tilsyn med de psykiatere, som udskriver medicin til børn og unge på opholdssteder?

Anne Mette Dons, Tilsynschef, Sundhedsstyrelsen: Jamen, vores tilsyn er ikke andet end reaktivt. Det vil sige, vi reagerer selvfølgelig, når vi bliver opmærksomme på, der er et problem.

Vært: Det forudsætter, at den anbragte som måske er en ung på 15 år, som får, har tunge diagnoser og tung medicin, selv kan finde ud af at sige ”jamen, nu vil jeg altså lave en klage til Sundhedsstyrelsen eller embedslægen eller nogle andre”. Det er store krav at stille til sådan en ung.

Anne Mette Dons, Tilsynschef, Sundhedsstyrelsen: Det vil jeg give dig fuldstændig ret i. Det er urealistisk, og der bør selvfølgelig tages særlig vare på lige præcis den her type svage patienter.

Vært: Hvordan forestiller du dig så, at sådan en problematisk medicinering vil blive opdaget, hvis ikke den unge selv reagerer, og hvis ikke personalet på institutionen reagerer på det?

Anne Mette Dons, Tilsynschef, Sundhedsstyrelsen: Jamen, det vil være meget svært at opdage, det vil jeg give dig fuldstændig ret i.

Vært: Hvordan vil I tackle det her problem fremover?

Anne Mette Dons, Tilsynschef, Sundhedsstyrelsen: Jamen, efter den her, at vi er blevet gjort opmærksomme på det her, så vil jeg selvfølgelig gå ind og se, om vi kan gøre noget bedre i vores almene overvågning og se, om vi bedre kan fange de, for eksempel, 13 til 18-årige, der får antipsykotika og prøve at se, om vi kan kigge nærmere på dem inden for vores overvågningssystem.

Vært: Ja, men er det en holdbar situation, synes du, at der kan sidde psykiatere, uden at der bliver ført, for eksempel en psykiater som vi har kigget på her, uden at der har været tilsyn på ham i de 30 år, han har haft sin autorisation.

Anne Mette Dons, Tilsynschef, Sundhedsstyrelsen: Nej, jeg synes, at det er problematisk. Ikke nødvendigvis i forhold til psykiateren, men måske netop i forhold til den type botilbud som det, du taler om, og derfor regner jeg også med, at den type botilbud vil blive omfattet af vores nye tilsyn, og det vil sige, så vil den her type botilbud faktisk få et besøg, et tilsynsbesøg, af embedslægerne.

Vært: Mens det er Sundhedsstyrelsen som har ansvaret for tilsynet med den medicinske behandling, er det opholdsstedernes hjemkommuner, der er ansvarlig for godkendelsen af de socialpædagogiske metoder. Startskuddets bosteder er beliggende i både Faxe og Guldborgssund kommuner. [Der vises klip fra interviewet med skjult kamera med forstanderen]

Vi har forelagt kommunerne det, den tidligere forstander fortalte til Operation X' journalist om clairvoyant behandling.

Lars Møller Christiansen, Direktør, Faxe Kommune: Det er helt uansvarligt og helt uacceptabelt, hvis man over for sårbare anbragte unge anvender alternative metoder som dem, I beskriver her.

Vært: Ja, for I har vel ikke godkendt opholdsstedet på en beskrivelse af auralæsning og indigobørn?

Lars Møller Christiansen, Direktør, Faxe Kommune: Det har vi i hvert fald ikke. Vi har godkendt dem til at lave socialpædagogiske udviklingsforløb, og det skal jo ske med gængse metoder.

[Der vises klip fra interviewet med skjult kamera med forstanderen]

Alma Larsen, Dir. Børn og Kultur, Guldborgssund Kommune: De metoder, som han beskriver, er på ingen måde en del af socialpædagogisk metode, som det her opholdssted er godkendt til, og det er selvfølgelig meget alvorligt, hvis et opholdssted de lyver for et tilsyn, så vi vil hurtigst muligt ud og undersøge de informationer, vi har fået i dag.

Vært: Jeg har gennem længere tid forgæves forsøgt at lave en interviewaftale med ledelsen på Startskuddet. Men i stedet for at svare på vores spørgsmål, har de valgt at sende os alle de papirer her. Startskuddet afviser, at der skulle have været brugt clairvoyance på opholdsstedet, og at nogen af de unge skulle have lidt under deres medicinering. Men papirerne, vi har fået tilsendt fra Startskuddet, stemmer ikke overens de udtalelser og papirer, vi har fået fra elleve tidligere ansatte. For eksempel er der referater fra elevfokusmøder, hvor en ung anbragts manglende forbindelse til den åndelige verden giver hendes rygproblemer. Og dette kompendium er blevet udleveret til ansatte, der skulle deltage i elevfokusmøder. Det er skrevet af den tidligere forstander i 2007 og tilsyneladende revideret i 2009 af indehaveren af Startskuddet, Annette Aabye. Kompendiet handler om Startskuddets arbejde med grundfølelser i behandlingen af de unge, og indholdet er temmelig alternativt. En elevs "jeg" kan for eksempel være i dyreriget, så har eleven farven orange, og det har noget med halschakraet at gøre. Man kan også være i saglighedsriget, og så har man farven indigo, og det lyder jo som noget, vi har hørt før.

[Der vises klip fra interviewet med skjult kamera med forstanderen] Vi har talt med elleve tidligere ansatte. De otte af dem har selv oplevet clairvoyante metoder på Startskuddet, mens de sidste tre kun har hørt deres kolleger omtale det. Deres ansættelser dækker tilsammen en periode på over 10 år helt frem til efteråret 2012, og her er nogle af deres udtalelser om Startskuddet: "De arbejdede med det, som blev kaldt "den åndelige bestyrelse". Det vil sige en forbindelse til nogle ånder, som guidede ledelsen og de ansatte i, hvordan de unge skulle behandles." "Forstanderen udførte clairvoyance. Hvis forstandergruppen ikke kunne føle nogen kontakt mellem den unge og kontaktpersonen gennem denne clairvoyance, fandt de en ny kontaktperson." "Jeg kan bekræfte, at clairvoyance er en del af grundlaget for Startskuddets arbejde. Det, den tidligere forstander siger om clairvoyance i de skjulte optagelser, er korrekt."

Jeg er på vej til Mern på Sydsjælland, hvor Startskuddet har deres hovedkontor. Jeg vil gerne forelægge ledelsen af opholdsstedet vores dokumentation og se, om jeg ikke kan få dem til at forholde sig til det i programmet. Selvom der er tale om Startskuddets administrationsbygning, lader vi kameraet blive udenfor i det tilfælde, at anbragte unge skulle være til stede.

Det er viceforstander Karina Frederiksen, der er på kontoret i dag. Forstanderparret Jørgen og Annette Aabye er på ferie.

Vært: Jeg kommer, fordi der har været al den her snak frem og tilbage og medieomtale og det ene og det andet. Så har vi fået en del henvendelser med nye oplysninger.

Karina Frederiksen, Viceforstander, Startskuddet: Okay.

Vært: Og så kan vi jo se, at det hænger ikke sammen med det, som I skriver til os. At der ikke har været nogen som helst form for clairvoyance eller kontakt med den åndelige verden.

Karina Frederiksen, Viceforstander, Startskuddet: Men det har der ikke, Morten. Det er jeg altså ked af at sige.

Vært: Men det hænger jo ikke sammen med de papirer, vi har.

Karina Frederiksen, Viceforstander, Startskuddet: Altså nu kan jeg. Hvor har du de papirer fra, er det noget, jeg må se, eller?

Vært: Det må du selvfølgelig gerne se. Her er referater fra elevfokusmøder i 2011. Nu skal du se. Hvor så der er en ung, der har problemer med ryggen, og "ryggen symboliserer den måde, man bærer sin åndelighed på. Hvis man ikke er intakt i sin forbindelse til den åndelige verden, så sætter det sig i ryggen". Det gennemsyrrer jeres arbejde.

Karina Frederiksen, Viceforstander, Startskuddet: Det synes jeg så ikke, Morten.

Vært: Det handler ikke om at synes.

Karina Frederiksen, Viceforstander, Startskuddet: Det har meget at gøre med at se på det hele menneske, ikke?

Vært: Men vi kan se, at det passer ikke, når I siger, at I ikke har arbejdet med kontakt til den åndelige verden. Vi har så meget dokumentation efterhånden, at det kan I ikke blive ved med at påstå.

Karina Frederiksen, Viceforstander, Startskuddet: Men, det gør vi altså, for sådan hænger det sammen, Morten.

Vært: Det her er så en forklaring af hele grundfølelsteorien, som den tidligere forstander har skrevet under det falske clairvoyantnavn, han har brugt.

Karina Frederiksen, Viceforstander, Startskuddet: Det er jo ikke et falsk navn, Morten. Det er jo fordi, han har valgt at bruge to forskellige navne, som vi også har forklaret jer, ikke?

Vært: Ja, det er ikke hans rigtige navn.

Karina Frederiksen, Viceforstander, Startskuddet: Nej, det har du helt ret i.

Vært: Altså, det her det er jo præcis det, han fortæller, om chakra, om grundfølelser om farven indigo, og den måde de arbejder på. Og det her det er delt ud til medarbejdere, som har siddet i elevfokus, og det tror jeg godt, at du ved.

Karina Frederiksen, Viceforstander, Startskuddet: Nej, det ved jeg faktisk ikke. Hvornår er det tilbage til?

Vært: Det er skrevet i '07, og så har Annette rettet det igennem og delt det ud i '09.

Karina Frederiksen, Viceforstander, Startskuddet: Okay.

Vært: Du bliver nødt til at erkende, at de her papirer underbygger det, at I arbejder med, har arbejdet med kontakt til den åndelige verden. Synes du ikke det?

Karina Frederiksen, Viceforstander, Startskuddet: Nej, det synes jeg faktisk ikke. Og det ene stykke papir har jeg ikke set før.

Vært: I skriver om åndelighed og kontakt og chakraer og grundfølelser og farver og det ene og det andet.

Karina Frederiksen, Viceforstander, Startskuddet: Jeg vil sige, at det her har jeg aldrig set.

Vært: Jamen, det har du jo så nu.

Karina Frederiksen, Viceforstander, Startskuddet: Ja

Vært: Når en række kilder fortæller os om alternative behandlingsmetoder og overmedicinering, så taler de ifølge Startskuddet usandt. Også selvom det, de siger, underbygges af skriftlig dokumentation. Der er ingen tvivl om, at der er mange anbragte unge og medarbejdere på opholdsstedet, som har positive oplevelser med Startskuddet. Vi har alligevel valgt at lade dem, der har en anden oplevelse komme til orde, for hvis der kan forekomme kritisable forhold, som de tilsynsførende myndigheder ikke opdager et sted, ja så kan det også forekomme andre steder, og det, mener vi, er relevant at sætte fokus på."

Guldborgsund Kommune, der er tilsynsførende vedrørende opholdsstedet Venus, der er en del af Startskuddet, har udarbejdet en redegørelse i april 2013. Redegørelsen forelå før udsendelsen den 18. april 2013 vedrørende opholdsstedet. I redegørelsen konkluderes det:

"Redegørelse vedr. opholdsstedet Venus

[...]

Samlet vurdering vedr. undersøgelse i forbindelse med Operation X henvendelse og interview med direktør for børn og kultur

"Der er ikke fundet belæg for at tro, at der benyttes clairvoyance eller andre alternative metoder på opholdsstedet Venus.

Bestyrelsesformandens rolle i det behandlingsmæssige arbejde på Venus, må ud fra undersøgelsen vurderes at være minimal og der er ingen medarbejdere der har oplevet at [...] har forsøgt at trække behandlingsarbejdet i en alternativ retning.

Vedr. klage fra [...] til tidligere anbragt [...] vurderes det, at opholdsstedet ingen indflydelse har på de klagepunkter omkring ordination af medicin. Tilsynet har endvidere ikke fundet problemer omkring medicinbehandling. Klagepunkt vedr. personalet som nikker skaller beskrives som et hændeligt uheld og det verificeres i politirapport.

Det må dog konkluderes at opgaven omkring den unge blev så vanskelig, at [...] vurderes som værende uden for målgruppen ved slutningen af anbringelsen. Opholdsstedet forsøger selv via psykiater at få den unge indlagt i dette forløb, dog uden held. Opholdsstedet skal skærpe visitationen, både ved indskrivning og udskrivning, og løbende sikre at de unge er inden for målgruppen.

Tilsynsenheden har godkendt den samlede personalegruppes kvalifikationer ud fra opholdsstedets egne planer om et ret massivt uddannelsesstilbud til medarbejderne. Dette uddannelsesforløb har ikke udmøntet sig i den grad, som det var forventet. Opholdsstedet har dog udarbejdet udkast til en uddannelsesplan som forventes implementeret i 2013 og 2014.

Derfor pålægges opholdsstedet Venus:

- At udmelde en endelig uddannelsesplan for opholdsstedet Venus senest 1. juli 2013
- At ved fremtidige ansættelser sikre at minimum 70 % af faste medarbejdere på Venus har en social eller sundhedsfaglig uddannelse med relevant erfaring.
- At der bliver udarbejdet liste over de ansvarlige ledere der har deres arbejde på Venus senest 1. maj 2013

I forbindelse med denne undersøgelse er anbringende kommuner underrettet om undersøgelsen og hvad der undersøges. De er blevet bedt om at komme med deres vurdering af opholdsstedet. De tilbagemeldinger der er kommet er hovedsagligt positive. Som beskrevet er der kritikpunkter i forhold til den konkrete sag som er beskrevet tidligere i denne rapport. Men billedet er, at de anbringende kommuner, der har responderet på anmodningen generelt er tilfredse med opholdsstedet og samarbejdet.

[...]"

Denne redegørelse er ikke omtalt i udsendelsen.

Startskuddet rettede ved brev af 15. maj 2013 henvendelse til TV 2 og klagede på egne vegne over udsendelsen. Klagen indeholdt samme klagepunkter som klagen til Pressenævnet.

TV 2 afviste ved e-mail af 21. juni 2013 klagen. Af e-mailen fremgår bl.a. følgende:

"Indledningsvis bemærkes, at Startskuddet næppe er påtaleberettiget i forhold til samtlige klagepunkter, og at det ved en eventuel sag ved Pressenævnet forbeholdes at anføre dette synspunkt.

[...]

Klagevejledning

For god ordens skyld skal jeg gøre opmærksom på, at Startskuddet efter medieansvarsloven har mulighed for at indbringe sagen for

Pressenævnet
Adelgade 11-13, 4.sal
1304 København K

En sådan klage skal indbringes senest 4 uger efter modtagelse af nærværende skrivelse".

2 Parternes synspunkter

2.1 Klagernes synspunkter

Startskuddet har til TV 2's bemærkninger om, at udsendelsen behandler et emne af betydelig offentlig interesse, anført, at emnets samfundsrelevans imidlertid ikke er tilstrækkelig begrundelse for udsendelsens journalistiske metoder og konkrete beskyldninger mod konkrete personer og virksomheder. Udsen-

delsen gjorde ikke tydelige forsøg på at bibringe seerne nogen samfundsmæssig perspektivering af emnet, men fokuserede isoleret på en enkelt virksomhed.

For så vidt angår TV 2's bemærkninger om klagens rettidighed har Startskuddet anført, at man er klageberettiget vedrørende klagepunkterne omkring TV 2's skjulte optagelser af [Afdøde] og brugen af disse, idet optagelserne har direkte betydning for seernes vurdering af Startskuddet. For så vidt angår klagepunktet omkring den manglende anonymisering af [Person A] er det Startskuddets opfattelse, at fejlen er så åbenlys, at den bør ses i sammenhæng med det samlede billede af den mangel på omhu, der præger programmet.

[Klager C] har i øvrigt klaget til TV 2, idet han skrev en kommentar på Operation X' Facebook-side umiddelbart efter udsendelsen og bad om svar på, hvad Operation X ville gøre for at rette op på fejlen omkring den manglende anonymisering. TV 2 har ikke besvaret [Klager C]'s henvendelse.

[Klager A] og [Klager B] udtog forud for udsendelsen stævning mod TV 2 med påstand om, at optagelsen af [Afdøde] var ulovlig. Ligeledes havde [Afdøde] længe inden udsendelsen sendt et brev til Operation X, hvori han gjorde klart, at hans udtalelser til Operation X' journalist ikke stod til troende, og at han anså en eventuel brug af optagelserne som privatlivskrænkende.

Udeladelse af væsentlig information

Klagerne har anført, at TV 2 udelader væsentlig information, idet udsendelsen ikke omfatter Guldborgsund Kommunes redegørelse af 22. marts 2013. Redegørelsen er konklusionen på de undersøgelser, som direktøren for kommunens børne- og kulturforvaltning omtaler i udsendelsen. Det fremgår blandt andet af redegørelsen, at "Der er ikke fundet belæg for at tro, at der benyttes clairvoyance eller andre alternative metoder på opholdsstedet Venus" og "[...] vurderes det, at opholdsstedet ingen indflydelse har på de klagepunkter omkring ordination af medicin. Tilsynet har endvidere ikke fundet problemer omkring medicin håndtering."

Redegørelsen var tilgængelig forud for udsendelsen og burde således have været bragt i udsendelsen.

Startskuddet har til TV 2's bemærkninger om, at Operation X' redaktion ikke var klar over, at en redegørelse var under udarbejdelse, anført, at Operation X var bekendt med, at Guldborgsund Kommune havde iværksat en undersøgelse af Startskuddet, der var foranlediget af Operation X' henvendelse til kommunen. Operation X' redaktion burde løbende have opsøgt oplysninger om dette undersøgelsesforløb. Udsendelsen var oprindeligt programsat til 21. februar 2013, og Operation X' redaktion har således haft flere måneder til at kontakte Guldborgsund Kommune med henblik på kommunens vurdering.

TV 2 anfører selv, at nye oplysninger i forbindelse med aflysningen af udsendelsen den 21. februar 2013 førte til ændring af udsendelsen. Operation X' redaktion har efter aflysningen således været i stand til at foretage opdateringer af udsendelsen i forhold til at skærpe udsendelsens belastende oplysninger mod Startskuddet, mens redaktionen ikke har undersøgt, hvorvidt der var fremkommet nye oplysninger, der bakkede op om Startskuddets udtalelser.

Oplysningen om kommunens redegørelse var offentlig tilgængelig på Startskuddets hjemmeside den 18. april 2013 fra kl. 10.25, hvilket er ni en halv time inden udsendelsen blev bragt. Offentliggørelsen fandt udelukkende sted, fordi Startskuddet ikke havde nogen forventning om, at Operation X ville medtage disse oplysninger. Offentliggørelsen var et forsøg på at balancere TV 2's fremstilling af Startskuddet.

Startskuddet opfatter det ligeledes kritisabelt, at udsendelsen ikke oplyser seerne om, at en af de tre unge i udsendelsen grundet karakteren af sin anbringelse ikke har været omfattet af det generelle tilsyn ved Guldborgsund og Fakse kommuner. Denne unges anbringelse har været underlagt tilsyn fra den unges hjemkommune, som ikke udtaler sig i udsendelsen.

Guldborgsund Kommune og Faxe Kommune fører det generelle tilsyn med Startskuddets afdelinger. Tilsynet er fordelt på baggrund af afdelingernes beliggenhed. Guldborgsund Kommune fører tilsyn med bostedet Venus, og Faxe Kommune fører tilsyn med de resterende afdelinger. Det generelle tilsyn

angår overordnede forhold såsom fysiske rammer, økonomi, pædagogik og organisation. Kommuner, der udfører det generelle tilsyn, har ikke adgang til følsomme personoplysninger om de anbragte unge.

Derudover føres der personligt tilsyn med hver enkelt ung. Dette tilsyn udføres af den unges hjemkommune, og det er denne kommune, der udarbejder behandlingsplan og evaluerer den unges udvikling på stedet, både i forhold til pædagogik og medicinering. I udsendelsen fremkommer ingen udtalelser fra kommuner, der har personligt tilsyn med de medvirkende unge.

Hvad angår de tre medvirkende unge, bliver det i udsendelsen ikke gjort klart over for seerne, hvilke forskellige diagnoser de har fået stillet, og hvilke behandlingsmæssige udfordringer, socialpædagogisk som medicinsk, der kan være til stede.

Det er et faktum, at ordinering af medicin til unge anbragt på Startskuddet ikke foretages af Startskuddet, men udelukkende af psykiater og/eller læge.

I starten af udsendelsen siger programværtten, at "Offentlige skattekrone betaler for, at opholdsstederne i samarbejde med psykiatere varetager denne opgave på forsvarlig vis." Denne udtalelse giver seerne den opfattelse, at Startskuddet og tilknyttede psykiatere er fælles om behandlingen, uden at det gøres klart, at parterne har hvert deres kompetencefelt.

Selvom programværtten senere i udsendelsen oplyser, at psykiater Boris Velander er ansvarlig for ordineringen af medicin til de unge, som er hans patienter, er det Startskuddets opfattelse, at dette konkrete udsagn ikke formår at ændre på, at seerne er bibragt den opfattelse, at Startskuddets behandlingsmæssige indflydelse også omfatter ordinering af medicin. Denne fejlagtige opfattelse understøttes i flere formuleringer undervejs i udsendelsen, f.eks. "[Person D] skal i dag mødes med en læge som blandt andet skal tage stilling til medicineringen på Startskuddet[...]", "[...] af medicineringen af de tre unge på Startskuddet[...]", "[...] den medicinske behandling han fik, mens han var på Startskuddet[...]".

Utilstrækkelig anonymisering

De skjulte optagelser med [Afdøde] vises med undertekst. Tre gange bliver der på de skjulte optagelser "bippet" hen over lydsporet for at anonymisere et navn. Imidlertid fremkommer et navn af underteksten alle tre gange. Det er en fejl, som har haft personlige konsekvenser for den omtalte. Fejlen afslører, at udsendelsen ikke har været underlagt tilstrækkelig kontrol på trods af det faktum, at udsendelsen indeholder en række væsentlige anonymiseringer og sløringer. Denne mangel på omhu med følsomme oplysninger anser Startskuddet som en brud på god presseskik.

[Afdøde] er ikke tilstrækkelig anonymiseret, idet hans navn fremgår af den oversigt over hans videoer på YouTube, som i udsendelsen vises på en computerskærm. Disse videoer er i øvrigt fjernet fra YouTube af [Afdøde] flere måneder før udsendelsen og er således ikke længere offentligt tilgængelige.

I udsendelsen hører man programværtten sige følgende til sekretariatsleder Karina Frederiksen, da han uvarslet dukker op på Startskuddets sekretariat den 3. april: "[...]Lad os nu se. Referater fra Elevfokusmøder 2011 kan man se her. Nu skal du se. Hvor så der er

en ung, der har problemer med ryggen?" og "ryggen symboliserer den måde, man bærer sin åndelighed på. Hvis man ikke er intakt i sin forbindelse til den åndelige verden, så sætter den sig i ryggen." Det gennemsyrrer jeres arbejde[...]".

En ung på Startskuddet har i kraft af henvisningen til rygproblemer genkendt sig selv i denne udtalelse, og også andre unge har genkendt vedkommende. Selvom der ikke forligger nogen fuldmagt til at klage på den unges vegne, er det Startskuddets opfattelse, at dette punkt skal ses i sammenhæng med den mangel på omhu, som præger udsendelsen.

Manglende forelæggelse af kritik

Ordvekslingen mellem programværtten og [Person F] vedrørende [Person D]s mulighed for at returnere til Startskuddet virker agtelsesforringende over for Startskuddet. Startskuddet var forud for udsendelsen

ikke orienteret om, at [Person D]s indlæggelse ville indgå i udsendelsen, og at indlæggelsen ville blive omtalt på en måde, så den har en skadevoldende virkning på Startskuddet.

Havde Startskuddet fået mulighed for at kommentere dette konkrete forløb med faktuelle oplysninger, ville fortællingen om [Person D] have været markant anderledes.

[Person G]s udtalelse om, at unge som led i behandlingen kan blive bragt ud en grundfølelse af tomhed for herefter at genopleve sit traume, giver udtryk for, at der systematisk udøves psykisk terror mod unge. Udtalelsen har karakter af faktiske oplysninger, der er egnet til at påføre Startskuddet skade af betydning. Startskuddet har ikke været foreholdt [Person G]s udtalelse og har således ikke kunnet kommentere den. Hvis dette havde været muligt, ville [Person G]s beskrivelse være blevet afvist som lodret løgn.

Startskuddet svarede i løbet af dialogen med Operation X' redaktion så konkret som muligt på redaktionens spørgsmål, ligesom sekretariatsleder Karina Frederiksen besvarede programværtens spørgsmål, da han dukkede op på Startskuddets sekretariat. Efterfølgende tog Startskuddet desuden kontakt til redaktionen på Operation X og bad om at få tilsendt kopi af de dokumenter, som programværten havde fremvist på sekretariatet, med henblik på kunne give en mere fyldestgørende besvarelse.

Operation X' redaktion har således ikke kunnet være i tvivl om, at Startskuddet ville have haft vilje til at kommentere forløbet omkring [Person D]s indlæggelse samt [Person G]s beskrivelse af Startskuddets behandlingsmetoder. Disse kritikpunkter tillægges oven i købet stor vægt i udsendelsen.

Misbrug af sårbare unge

Startskuddet har vedrørende TV 2's henvisning til, at børne- og ungepsykiater Allan Hvolby har kritiseret behandlingen af flere af de medvirkende unge, anført, at TV 2 dermed benytter Allan Hvolbys kritik til at konkludere på behandlingsforløb, som Allan Hvolby ikke har vurderet konkret. Det fremgår imidlertid af udsendelsen, at Allan Hvolby udtaler sig som næstformand i Børne- og Ungdomspsykiatrisk Selskab og med sine egne ord giver udtryk for sit overordnede indtryk.

Startskuddet har vedrørende den tidligere anbragte [Person B]s medvirken i udsendelsen anført, at han har et kendt ønske om at skade Startskuddet.

Startskuddet har intet ønske om at skade [Person B]s omdømme og har således været tilbageholdende med at udtale sig om ham og de øvrige anbragte unge. Det gælder dog enhver kilde, at de bør undergå et kildekritisk eftersyn, og ved særligt belastende udsagn bør en kildes troværdighed kunne dokumenteres. TV 2 undlader at benytte sig af en helt oplagt mulighed for at dokumentere [Person B]s troværdighed ved – evt. med [Person B]s samtykke – at indhente udsagn fra aktuel læge/psykiater.

Startskuddet har vedrørende den tidligere anbragte [Person C] og dennes moders medvirken i udsendelsen anført, at moderens udtalelse om, at 15 års arbejde er ødelagt på et år, er potentielt traumatiserende for enhver 15-årig. Selvom [Person C] forsikrer programværten om, at han er indforstået med interviewsituationen, kan det næppe forventes, at en person med hans diagnose skal kunne forstå perspektiv og mulige følger af et sådant interview.

Startskuddet har vedrørende omtalen af [Person D] anført, at det ikke bliver dokumenteret i udsendelsen, hvorvidt [Person F]s deltagelse i udsendelsen er sket i overensstemmelse med [Person D]s og/eller hans forældres/værges ønsker.

For så vidt angår alle tre medvirkende unge har TV 2 valgt ikke at indhente eller viderebringe kommentarer fra den kommune, som udfører/har udført det personlige tilsyn i forbindelse med deres behandling.

Startskuddet har endvidere anført, at opholdstedet fra seks navngivne unge har modtaget oplysning om, at de uopfordret er blevet kontaktet af medarbejdere fra Operation X. To af disse fortæller, at de er blevet tilbudt betaling. Den ene episode førte til, at Startskuddet den 23. januar 2013 sendte en klage til TV 2's direktion og bestyrelse. TV 2 har været særdeles afvisende over for denne klage og har ikke ønsket at dokumentere sin afvisning.

Fortællermæssig manipulation eller mangel på præcision

Startskuddet har anført, at programværtens udtalelse “Men i stedet for at svare på vores spørgsmål i programmet her, udtaler de sig til den lokale avis.” efterlader seerne med det indtryk, at Startskuddet ikke har afgivet svar til Operation X’ redaktion. Imidlertid har Startskuddet afgivet et særdeles grundigt svar til Operation X den 12. februar 2013. Desuden besvarede sekretariatsleder Karina Frederiksen en række spørgsmål fra programværtens, da han uvarslet dukkede op på Startskuddets sekretariat den 3. april 2013, ligesom programværtens spørgsmål efterfølgende er blevet uddybende besvaret pr. mail.

I programværtens udtalelse indgår formuleringen “i programmet her”, hvilket set ud fra et sprogteknisk synspunkt gør, at sætningen ikke lyver omkring det forhold, at Startskuddet rent faktisk har afgivet svar. Sætningen forholder sig nemlig kun til, om Startskuddet har afgivet svar i selve udsendelsen i forståelsen: foran kamera.

Det er Startskuddets opfattelse, at man ikke kan forvente, at seerne opfatter denne sprogtekniske detalje, og at seerne derfor efterlades med det fejlagtige indtryk, at Startskuddet ikke har svaret på de spørgsmål, som Operation X’ redaktion har stillet til Startskuddet.

Et andet sted i udsendelsen siger programværtens: “Men i stedet for at svare på vores spørgsmål, har de valgt at sende os alle de papirer her.” Programværtens fremviser papirer, som rent faktisk var konkrete svar fra Startskuddet til Operation X med tilhørende dokumentation.

Det er således ikke korrekt, når programværtens siger, at Startskuddet ikke har svaret. At programværtens over for seerne viser, at Startskuddet har fremsendt materiale til Operation X, ændrer ikke ved, at seerne bliver efterladt med den fejlagtige opfattelse, at Startskuddet ikke har svaret konkret på spørgsmål fra Operation X.

Startskuddet har vedrørende Pia Jeppesens og Allan Hvolbys medvirken i udsendelsen anført, at de præsenteres i udsendelsen som faglige kapaciteter, der er i stand til at vurdere de medvirkende unges behandling på Startskuddet.

Deres ekspertudsagn knytter sig til den lægelige behandling og medicinordning, hvilket ligger uden for Startskuddets ansvarsområde. Når Startskuddet alligevel påtaler udsendelsens brug af ekspertudsagn, skyldes det, at det ikke gøres fuldstændig klart for seerne, at den medicinske behandling ikke hører under Startskuddet.

Startskuddet har vedrørende interviewene med direktøren for Guldborgsund Kommunes børne- og kulturforvaltning og Faxe Kommunes kommunaldirektør, der repræsenterer de tilsynsmyndigheder, som fører det generelle tilsyn med Startskuddet, anført, at de ikke bekræfter beskyldningerne, som rettes mod Startskuddet i udsendelsen. Begge tager i deres udtalelser forbehold for beskyldningernes rigtighed.

På trods af dette fremstår tilsynsmyndighederne i seernes øjne meget kritiske overfor Startskuddet i kraft af ordvalget i både spørgsmål og svar i de bemærkelsesværdigt få klip, der indgår i udsendelsen med disse to myndighedspersoner.

De to interviews er fortællermæssigt placeret i et forløb, så deres udsagn eller blotte fremtræden over for den almindelige seer kan forekomme bekræftende over for de fremsatte beskyldninger.

Startskuddet har vedrørende programværtens omtale af, at en af Truxals bivirkninger er hjertestop anført, at udsendelsen undlader at gøre opmærksom på, at der er tale om en yderst sjælden bivirkning, og at bivirkninger i form af hjertesvigt også optræder ved almindelig håndkøbsmedicin som f.eks. Ipren og Kodimagnyl.

Det kan undre, at kun denne meget sjældne bivirkning viderebringes til seerne, mens de almindelige bivirkninger såsom øget appetit, øget vægt, kraftsløshed og træthed undlades. I stedet nævner udsendelsen i en anden sammenhæng disse bivirkninger som indikationer på over-/fejlmedicinering.

Ved at udsendelsen undlader at sammenligne Truxals bivirkninger med andre præparater eller på anden måde at sætte de omtalte bivirkninger i perspektiv, efterlader den seerne med en fejlagtig opfattelse af, at præparatets potentielle skadevirkninger er usædvanligt voldsomme.

Startskuddet er påtaleberettiget i forhold til dette punkt, da udsendelsens omtale af medicinanvendelse har direkte indvirkning på Startskuddets anseelse i seernes øjne. Ved en række lejligheder sammenkæder udsendelsen således medicineringen med Startskuddet.

Startskuddet har vedrørende den skjulte optagelse med [Afdøde] anført, at der ved tekstningen af optagelsen er udeladt en sætning, som er væsentlig for seernes forståelse. I forbindelse med, at [Afdøde] taler om behovet for at adskille sine åndelige/alternative aktiviteter med sit civile liv ved at benytte to navne, siger han i udsendelsen: "Det fik jeg at vide for mange år siden inden i mig til at starte med skulle være alternativ, at det var jeg nødt til."

I tekstningen af dette udelades imidlertid ordene "inden i mig". På grund af den dårlige lyd kvalitet kan man ikke formode, at seerne opfatter disse ord.

Seerne efterlades derfor med den fejlagtige opfattelse, at nogen har fortalt [Afdøde], at han skulle have to navne, selv om han tydeligt fortæller, at den vurdering er hans egen. Seerne kan få den fejlagtige opfattelse, at disse eller denne "nogen" er Startskuddets ledelse.

Startskuddet har vedrørende foromtalen af udsendelsen på tv2.dk anført, at Startskuddet tidligere den 13. februar 2013 har klaget over denne foromtale, idet den giver læserne den opfattelse, at alle unge, der anbringes på et opholdssted modtager medicin, hvilket ikke er tilfældet. Desuden giver foromtalen læserne den fejlagtige opfattelse, at Startskuddet modtager tilskud fra det offentlige, hvilket heller ikke er tilfældet.

Startskuddet finder derfor, at foromtalen har reel skadevirkende betydning for Startskuddet.

Operation X har op til visning af udsendelsen den 18. april 2013 visse steder tilpasset programforomtalen i forhold til omtalte klage, men altså ikke på programmets egen hjemmeside. Selvom TV 2 efterfølgende har rettet foromtalen, ændrer det ikke på, at der blev begået en fejl, og at den fejlbehæftede tekst stod at læse i ugevis på TV 2's hjemmeside. Det er i strid med god presseskik, at TV 2 i flere uger har undladt at rettet en tekst, som tv-stationen var bekendt med var forkert og derfor havde rettet andetsteds,

Forvirring om ekspert-kilde

Startskuddet har vedrørende interviewet med Allan Hvolby anført, at de fleste seere sandsynligvis vil opfatte Allan Hvolbys udsagn som lægeudtalelser på baggrund af programværtens introduktion af ham og karakteren af de spørgsmål, han stilles, også selv om Allan Hvolby i udsendelsen benævnes som næstformand for Børne- og Ungdomspsykiatrisk Selskab, og det i udsendelsen oplyses, at han udtaler sig som næstformand.

Til TV 2's oplysninger om, at præmisserne for Allan Hvolbys medvirken i udsendelsen er lagt klart frem for seerne, har Startskuddet anført, at Allan Hvolby ifølge det konkrete ordvalg udtaler sig overordnet i udsendelsen, mens TV 2 i sine bemærkninger til Pressenævnet til klagepunktet "Misbrug af unge" henviser til Allan Hvolbys udtalelser, som om de er konkrete vurderinger af flere af de medvirkende unges behandling.

Mangelfuld og ensidig præsentation af [Afdøde] samt følelsesmæssig manipulation og tilsidesættelse af helbredstilstand

Startskuddet har til TV 2's bemærkninger om, at de skjulte optagelser med [Afdøde] udgør væsentlig dokumentation for påstande om clairvoyance fra tidligere ansatte, anført, at der i Startskuddets svarmateriale til Operation X' redaktion indgår så mange udsagn – endog fra [Afdøde] selv – som bestrider, at de korte klip fra den cirka to timer lange optagelse med [Afdøde] giver et sandfærdigt billede af

virkeligheden, at dette i sig selv bør give anledning til at tvivle på dokumentationsværdien af de skjulte optagelser.

Klagerne har til TV 2's bemærkninger om, at optagelsen af [Afdøde] blev foretaget ud fra den antagelse, at han var forstander på Startskuddet, henvist til, at Startskuddet ved e-mail af 2. november 2012 meddelte Operation X' redaktionschef, at [Afdøde] på grund af sygdom ikke fungerede som forstander på Startskuddet.

Startskuddet bestrider ikke, at man omkring en række forhold omkring [Afdøde]s ansættelse, funktionstitel og sygeperiode kunne have været mere konsekvent. Han burde f.eks. ikke have haft titel af forstander, idet dette over for udenforstående kunne signalere en ledelses- og beslutningskompetence på behandlingsområdet, som ikke var en del af hans opgaver.

[Afdøde] har aldrig virket som pædagog, lærer eller kontaktperson for unge på Startskuddet. Hans rolle var tilbagetrukket med fokus på at levere inspiration og sparring til kolleger og organisationens udvikling. Elevfokusmøderne, som han deltog i, var ikke et besluttende forum, idet beslutning om behandling lå hos den unges kontaktperson i samråd med de pædagogiske konsulenter.

Udsendelsen indeholder ikke de yderst centrale oplysninger, at [Afdøde] selv var anbragt som ung, og at erfaringerne herfra har været en kernekompetence i hans ansættelse på Startskuddet. Det fremgår heller ikke af udsendelsen, at [Afdøde] har været tiltagende syg og fraværende fra arbejdspladsen de seneste to-fem år samt, at hans tiltagende sygdom også i et vist omfang har påvirket hans psykiske tilstand, hvilket redaktionen på Operation X har fået oplyst af såvel Startskuddet som ham selv.

Det fremgår heller ikke, at den skjulte optagelse finder sted efter flere ugers varm og kærlig korrespondance mellem [Afdøde] og Operation X' journalist, der udgiver sig for at være den pædagogstuderende "Christian Hansen". Således er det oplagt, at [Afdøde] har følt en personlig kontakt og har haft mere fokus på at imponere end at informere. Dette underbygges dels af den skriftlige korrespondance mellem de to samt et brev, som [Afdøde] afsendte til Operation X' redaktion under sin hospitalsindlæggelse få uger før sin død.

TV 2 beskriver [Afdøde]s skrivelser fra sin egen private "praksis" som om, de har været en del af Startskuddets pædagogiske virke. Det er ikke tilfældet.

Der er 16. april 2013 indgivet stævning til Københavns Byret på vegne af Startskuddet og den afdødes forældre med påstand om, at optagelsen af samtalen mellem Operation X' journalist og [Afdøde] er foretaget i strid med loven. TV 2 har valgt at benytte disse optagelser i en udsendelse, inden retten har afgjort, hvorvidt optagelsen er ulovlig.

TV 2 har også valgt at bruge optagelsen på trods af, at [Afdøde] i et brev til Operation X' redaktion gjorde klart, at han opfattede café-mødet, der blev optaget, som en privat begivenhed, og at han ville opfatte en offentliggørelse af denne optagelse som dybt krænkende.

TV 2 har desuden valgt at benytte disse optagelser på trods af, at der omkring afdøde personer ofte i medier og andre offentlige sammenhænge udvises særlig respekt for privatlivets fred.

Manglende kildekritik

[Person G] fremstår som udsendelsens eneste kilde, der åbent udtaler konkrete beskyldninger om Startskuddets behandling. I udsendelsen bliver det fortalt, at [Person G] oplevede sin firing som konsekvens af, at hun kritiserede ledelsen.

Imidlertid fremgår det ikke af udsendelsen, at [Person G] havde omend meget stærke følelser omkring sin firing, og som Startskuddet har oplyst Operation X' redaktion ligefrem åbent havde opfordret til at "samle et hold mod Startskuddet".

Operation X' redaktion har fra Startskuddet modtaget en intern medarbejderundersøgelse foretaget på Startskuddet samt en afklaringskrivelse fra [Person G] til hendes nærmeste leder. Heraf fremgår det, at

[Person G] under sin ansættelse ikke har givet udtryk for, at der blev udført behandling på den måde, hun beskriver i udsendelsen, ej heller, at der blev benyttet clairvoyance i forbindelse med behandling af de unge, snarere tværtimod.

Vedrørende udsendelsens henvisning til udtalelser fra elleve anonyme tidligere medarbejdere har Startskuddet anført, at der er tale om et meget lille mindretal af tidligere medarbejdere. Startskuddet har i sin levetid haft ansat over 200 personer,

I kraft af anonymiteten har Startskuddet ikke mulighed for konkret at kommentere deres motiver. I forbindelse med dialogen med Operation X' redaktion er det imidlertid Startskuddet bekendt, at en af disse kilder har en retslig tvist med Startskuddet, hvilket bør sætte tvivl ved rigtigheden af dennes udsagn. [Person G] må også formodes at være ophavskvinde til et af de viste anonyme udsagn.

Startskuddet har desuden god grund til at mene, at flere af de anonyme kilder er personer, der arbejder i konkurrerende virksomhed under opstart.

Flere af de anonyme udsagn, der vises i udsendelsen, må i øvrigt siges at være uegnede til at underbygge udsendelsens præmis. Først og fremmest de tre udsagn fra personer, der blot refererer til, hvad de har hørt fra andre. Blandt de øvrige otte finder man flere vurderende udtalelser som f.eks.: "Principperne [...] virker for mig meget alternative..." og "Der blev brugt termer og udtryk for den åndelige verden..."

Kun fem af de elleve anonyme udsagn, som vises i udsendelsen, udtrykker konkret kritik. De viste udsagn står i øvrigt i grel kontrast til den interne medarbejderundersøgelse, som Startskuddet tilsendte Operation X' redaktion den 12. februar 2013, hvor ingen af Startskuddets medarbejdere nævner clairvoyance i forbindelse med deres beskrivelse af [Afdøde]s opgaver i det i udsendelsen omtalte mødeforum "Elevfokus".

Skærpende omstændigheder

Et medie, som beskæftiger sig med sager, der involverer sårbare unge, bør ifølge Startskuddet være særligt foranlediget til at have en skærpet bevidsthed omkring at kunne dokumentere de beskyldninger, som rejses i offentligheden, idet disse kan have særligt voldsomme personlige konsekvenser i kraft af den sårbare målgruppe.

Krav fra klager

Det er Startskuddet opfattelse, at TV 2 har overtrådt de presseetiske retningslinjer i forbindelse med research og udsendelse af programmet "Omsorg med piller og klarsyn".

Startskuddet har ikke ladet clairvoyante eller alternative indfald være afgørende for behandling af sårbare unge og set igennem fingre med over-/fejlmedicinering har ikke fundet sted.

Operation X har ikke fremvist et eneste konkret eksempel på en ung, der er blevet udsat for alternativ eller clairvoyant behandling med negative følger.

Udsendelsen giver seerne et fejlagtigt billede af de faktiske forhold, og de fremsatte beskyldninger er ikke dokumenteret som uomtvisteligt korrekte. Startskuddet kræver derfor en berigtigelse.

For så vidt angår TV 2's oplysninger om, at otte tidligere medarbejdere har oplyst, at de har "oplevet clairvoyante metoder på Startskuddet", har Startskuddet anført, at det ikke af udsendelsen fremgår, hvad der i følge disse medarbejdere konkret skulle være foregået, i hvilke sammenhænge og hvornår. Hvad angår alternative metoder, hvilket flere gange nævnes i udsendelsen som problematisk i forhold til Startskuddet, kan det oplyses, at Startskuddet er godkendt til flere metoder, som nogle vil opfatte som alternative, såsom NADA-massage og akupunktur.

Startskuddet er ikke klar over, hvad [Person G] konkret udtaler sig om.

Operation X har ikke været i stand til at beskrive et eneste clairvoyant behandlingsforløb med hjælp fra [Person G] og de otte anonyme medarbejdere. Hvis Startskuddet var gennemsyret af clairvoyance, burde det være muligt at beskrive et konkret eksempel med en ung.

Det havde bidraget væsentligt til balanceringen af beskyldningerne om clairvoyance, hvis TV 2 havde nævnt konklusionen i Guldborgsund Kommunes redegørelse, ligesom TV 2 kunne have refereret fra Startskuddets egne interne, anonyme medarbejderundersøgelse, som på flere punkter taler direkte imod de udsagn, som Operation X har valgt at viderebringe til TV 2's seere.

Behandlingen af klagen

TV 2 har brugt 37 dage på at besvare Startskuddets klage. Det er startskuddets opfattelse, at det er udover rimelig tid, at TV 2's selvvalgte svarfrist er ni dage længere end den svarfrist, der kræves af klageren.

2.2 TV 2's synspunkter

Advokat Asger Bagge-Jørgensen har på vegne af TV 2 oplyst, at tv-stationen er af den klare opfattelse, at udsendelsen behandler et emne af betydelig offentlig interesse, idet der bringes offentlighed om behandlingsmetoder og medicinering under anvendelse af offentlige midler i forhold til nogle af samfundets mest udsatte. Stoffet perspektiveres ved de rejste spørgsmål om henholdsvis kommunalt og sundhedsmyndighedsmæssigt tilsyn.

Udsendelsen var oprindeligt programsat den 21. februar 2013, men efter at have modtaget meddelelse om, at en væsentlig kilde, [Afdøde], var afgået ved døden midt i februar måned, besluttede TV 2 at stille udsendelsen i bero af hensyn til de pårørende. I den mellemliggende periode fremkom nye oplysninger, idet blandt andet nye kilder henvendte sig til redaktionen som følge af den foromtale, der blev bragt i forbindelse med den oprindeligt planlagte udsendelse. Disse henvendelser understøttede entydigt de kritikpunkter, andre kilder allerede havde kastet lys over og blev indarbejdet i den færdige udsendelse.

Klagen er rejst af Startskuddet på egne vegne og i henhold til fuldmagt fra [Person A]s forældremyndighedsindehaver, [Klager C], og forældrene til [Afdøde], Jørgen og Irina Nielsen. Disse personer har ikke klaget til TV 2 inden for den i medieansvarslovens § 34 anførte frist. [Klager C]s henvendelse via Facebook er besvaret ved e-mail af 22. april 2013.

Udeladelse af væsentlige informationer

TV 2 har anført, at der ikke er udeladt væsentlige oplysninger.

Vedrørende Guldborgsund Kommunes redegørelse af 22. marts 2013 har TV 2 oplyst, at Operation X' redaktion forud for udsendelsen i april 2013 var bekendt med, at Guldborgsund Kommune havde iværksat skærpet tilsyn, men ikke at en redegørelse var under udarbejdelse. Det er på den baggrund TV 2's opfattelse fuldt forsvarligt, at den seneste aktindsigtsanmodning til kommunen skete den 22. marts 2013, i hvilken forbindelse redegørelsen ikke blev modtaget. Den pågældende redegørelse var ikke – og er pr. 22. juli 2013 fortsat ikke – offentlig tilgængelig på Guldborgsund Kommunes hjemmeside.

Uanset, at redegørelsen var at finde på opholdsstedets hjemmeside ni en halv time før udsendelsen blev bragt, kan det ikke forventes, at man i en researchproces løbende kontrollerer ændringer og tilføjelser på en privat hjemmeside, navnlig ikke efter deadline og få timer før udsendelsestidspunktet, som var kendt af Startskuddet.

Allerede som følge af, at redegørelsen ikke var redaktionen bekendt, og at dette ikke kan bebrejdes redaktionen som udslag af mangelfuld research, er der ikke grundlag for at anse den manglende omtale for en udeladelse, endsige en udeladelse, der er kritisabel.

Guldborgsund Kommune har meddelt Operation X' redaktion, at redegørelsen ikke var endelig den 22. marts 2013, men blev sendt i høring hos Startskuddet den pågældende dag. Startskuddet returnerede redegørelsen med bemærkninger den 4. april 2013. Kommunen har oplyst telefonisk, at det er en fejl, at kommunen ikke har ændret datoen på redegørelsen, og at der har været ført skærpet tilsyn med Startskuddet indtil den 30. juni 2013. Redegørelsen er ifølge Guldborgsund Kommune et internt notat som led i det generelle tilsyn, som kommune fører med Venus, der er et af flere behandlingssteder under Startskuddet.

Startskuddets kritikpunkter i forhold til [Person C], [Person D] og [Person B] vedrører medicinsk behandling, som ikke er en del af det kommunale tilsyn, men derimod et tema som bliver taget op med Sundhedsstyrelsen. Det fremgår klart af programmet, at det er psykiateren, der er ansvarlig for ordinerings af medicin til de unge på Startskuddet. TV 2 finder derfor ikke, at seerne bibringes et andet indtryk af Startskuddets behandlingsmæssige indflydelse.

Utilstrækkelig anonymisering

Det beror på en fejl, at der vises et fornavn i underteksterne til den skjulte optagelse med [Afdøde].

Fejlen er rettet i den udgave af udsendelsen, der i dag er tilgængelig via TV2Play. Der er imidlertid ikke grundlag for at tage fejlen som udtryk for, at udsendelsen ikke har været underlagt tilstrækkelig kontrol/gennemsyn, og at der er udvist manglende omhu med følsomme oplysninger. Det bemærkes i den forbindelse, at [Afdøde] i forbindelse med samtalen selv oplyste, at han brugte et fiktivt navn. Først ved indgivelsen af klagen modtog TV 2 oplysning om, at der var parallelitet mellem det af [Afdøde] anvendte fiktive fornavn og navnet på en anbragt pige, og det fremstår uvist, om den omtalte person er identisk med [Person A]. Under disse omstændigheder – og henset til at der alene er tale om viderebringelse af et fornavn, der i Danmark bæres af over 2.000 personer, er det TV 2's opfattelse, at der er sket tilstrækkelig anonymisering.

Vedrørende omtalen af en ung med rygproblemer, har TV 2 anført, at det forhold, at der i forbindelse med et referat fra et elevfokusmøde sker omtale af en ”ung, der har problemer med ryggen”, ikke udgør en utilstrækkelig anonymisering. Det er udokumenteret, at det er den i klagen omtalte person, der henvises til, og under alle omstændigheder er formålet med anonymisering i denne sammenhæng at forhindre at andre genkender den pågældende – ikke at forhindre at den pågældende genkender sig selv. Der foreligger ikke fuldmagt eller nogen form for klage fra den pågældende, hvis navn end ikke er oplyst. Startskuddet er efter TV 2's opfattelse ikke påtaleberettiget.

Vedrørende anonymiseringen af [Afdøde] har TV 2 anført, at tv-stationen anser det for dokumenteret, at [Afdøde] har indtaget en ledende stilling. Anonymiseringen skete af hensyn til hans nærmeste familie, og det er TV 2's opfattelse, at sløringens intensitet skal vurderes på denne baggrund. Det er TV 2's opfattelse, at der er sket fuldt tilstrækkelig anonymisering. TV 2 finder således ikke, at den viste YouTube-side er udtryk for manglende sløring.

Manglende forelæggelse af kritik

Den meget omfattende og detaljerede korrespondance, som Operation X' redaktion har haft med Startskuddet siden den 8. oktober 2012 dokumenterer, at Startskuddet gentagne gange er blevet opfordret til at medvirke i et tv-interview, hvor de får mulighed for at svare på den kritik, der bliver rejst i udsendelsen. Det afgørende er efter TV 2's opfattelse, at Startskuddet er bekendt med de centrale punkter i den rejste kritik. Redaktionen har i løbet af korrespondancen gjort det klart over for Startskuddet, hvem der deltager i programmet, og hvilken kritik der vil blive rejst i udsendelsen.

Ved e-mail af 10. april 2013 til Startskuddet samlede Operation X' redaktion op på de seneste henvendelser fra nye kilder.

Startskuddet blev ved e-mail af 6. februar 2013 orienteret om, at [Person D]s anbringelse og medicinering ville blive omtalt i udsendelsen. I e-mailen præsenteres de centrale kritikpunkter.

[Person F] udtaler som nærstående, at [Person D] ikke kommer tilbage på Startskuddet med hendes god vilje, hvorved hun giver udtryk for sin egen personlige holdning. [Person F]s oplysning om, at [Person D] vil lade sig frivilligt indlægge er en faktuel oplysning, der er efterprøvet, og som i øvrigt i sammenhængen med den øvrige kritik ikke kan antages at have en selvstændig agtelsesforringende, krænkende eller skadelig virkning for Startskuddet. Der kan i den forbindelse henvises til, at det af udsendelsen fremgår, at medicinordination påhviler den tilknyttede psykiater.

Startskuddet blev ved e-mail af 21. januar 2013 orienteret om [Person G]s kritik af opholdsstedet. Til Startskuddets oplysning om, at opholdsstedet ville have afvist [Person G]s beskrivelse af grundfølelsen som lodret løgn, har TV 2 anført, at det af udsendelsen fremgår, at "Når en række kilder fortæller os om alternative behandlingsmetoder og overmedicinering, så taler de ifølge Startskuddet usandt".

Misbrug af sårbare unge

Det er overordnet TV 2's opfattelse, at Startskuddet ikke er påtaleberettiget på dette klagepunkt, og at Pressenævnet i forhold til i hvert fald ét klagepunkt næppe er kompetent. Det er endvidere TV 2's klare opfattelse, at der ikke er noget grundlag for at antage, at Operation X' redaktion har misbrugt sårbare unge, der i dag enten er myndige eller er bistået af forældre eller andre omsorgspersoner.

TV 2 har vedrørende [Person B]s medvirken anført, at [Person B] har ret til at fortælle om sine oplevelser på Startskuddet og i særdeleshed om sine oplevelser med psykiater Boris Velander. TV 2 opfatter klagens omtale af [Person B], der er voksen og myndig, som betænkelig, og beskrivelsen har antageligt primært til formål at undergrave kildeværdien af hans udtalelser. Hvad angår [Person B]s medicinske behandling, underbygges hans udtalelser af skriftlig dokumentation i form af journaler, epikriser samt udskrifter fra Statens Serum Institut. Børne- og ungdomspsykiater Allan Hvolby kritiserer også den medicinske behandling, som [Person B] har modtaget af Boris Velander.

TV 2 har vedrørende [Person C]s medvirken anført, at det falder uden for Pressenævnets kompetence at vurdere, om hans moder [Person E]s udtalelser i udsendelsen kan være potentielt traumatiserende for [Person C]. [Person E] har ret til at fortælle sin erfaringer med Startskuddet og psykiater Boris Velander. [Person C] har desuagtet sine diagnoser også ret til at fortælle om sit eget liv.

TV 2 har til Startskuddets bemærkninger til omtalen af [Person D] anført, at [Person F]s udtalelser i udsendelsen sker med såvel [Person D]s som hans værges samtykke.

Det er ikke korrekt, at redaktionen uopfordret har henvendt sig til anbragte unge, og at nogle af disse skulle være tilbudt penge. Redaktionen har gentagne gange afvist disse beskyldninger over for Startskuddet.

Redaktionen har modtaget henvendelser fra unge på Startskuddet, som gerne ville i kontakt med tilrettelæggerne bag Operation X. Disse henvendelser er blevet besvaret.

Fortællemæssig manipulation eller mangel på præcision

TV 2 har anført, at det er korrekt, når det i udsendelsen oplyses, at "Vi har kontaktet Startskuddet for at få et interview om de alternative behandlingsmetoder og medicineringen af de unge på opholdsstedet. Men i stedet for at svare på vores spørgsmål i programmet her, udtaler de sig til den lokale avis." Formuleringen skal ses i lyset af, at Startskuddet i stedet for at besvare redaktionens spørgsmål var i kontakt med Radio 24syv og Sjællandske Medier vedrørende Operation X, hvorved relationen mellem Operation X' redaktion og Startskuddet blev en "historie i historien". Heri ligger ingen manipulation, men blot en faktuel gengivelse af hændelsesforløbet.

TV 2 har vedrørende Startskuddets klage over, at det i udsendelsen bliver oplyst, at "Men i stedet for at svare på vores spørgsmål, har de valgt at sende os alle de papirer her", anført, at den forudgående sætning lyder "Jeg har gennem længere tid forgæves forsøgt at lave en interviewaftale med ledelsen på Startskuddet." Det fremgår således af sammenhængen, at Startskuddets ledelse har afvist at svare i form af et interview, men i stedet har valgt at svare skriftligt. Det skriftlige svar refereres derefter loyalt, blandt andet ved i udsendelsen at oplyse, at "Startskuddet afviser, at der skulle have været brugt clairvoyance på opholdsstedet, og at nogle af de unge skulle have lidt under deres medicinering."

TV 2 har til Startskuddets bemærkninger om Pia Jeppesen og Allan Hvolbys medvirken i udsendelsen anført, at der ikke er grundlag for at antage, at den almindelige seer får opfattelsen af noget, der hverken siges af programværten eller underbygges af de efterfølgende interviews.

TV 2 har vedrørende Startskuddets bemærkninger til udtalelserne fra tilsynsmyndighederne anført, at det er uklart, hvad der klages over. I lyset af, at kommunerne ikke har godkendt de alternative metoder, som ifølge [Afdøde] og tidligere ansatte har været anvendt på Startskuddet, og at Startskuddet efter det oplyste har været underlagt skærpet tilsyn af begge kommuner, finder TV 2 ikke, at den skete omtale kan kritiseres.

TV 2 har vedrørende Startskuddets bemærkninger til omtalen af Truxal anført, at Startskuddet ikke er klageberettiget. Under alle omstændigheder vil det være særdeles omfattende og ligge uden for de sædvanlige rammer for journalistik, hvis man i udsendelsen skulle sammenligne Truxals bivirkninger med andre lignende præparater. Det vil samtidig være direkte misvisende og irrelevant at beskrive dødsfald ved brug af håndkøbsmedicin, når fokus i programmet er på antipsykotiske præparater.

For så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt seerne på grund af en tekstning efterlades med den fejlagtige opfattelse, at det er Startskuddets ledelse, der har bedt [Afdøde] anvende to navne, har TV 2 anført, at dette på intet tidspunkt nævnes i udsendelsen; heller ikke af [Afdøde] selv. En sådan tolkningsmulighed er under alle omstændigheder utilsigtet. Det centrale er, at [Afdøde] anvender to navne – et såkaldt clairvoyant kunstnernavn og sit rigtige navn – ikke, hvem der har bedt ham anvende to navne. Det fremgår af korrespondancen med Operation X' redaktion og Startskuddet, at opholdsstedets ledelse er klar over, at [Afdøde] anvender to navne.

Vedrørende foromtalen af udsendelsen har TV 2 anført, at tv-stationen har anerkendt, at det i foromtalen anførte om, at Startskuddet modtog offentlige tilskud er upræcist. Det blev i første omgang rettet i diverse foromtaler, men desværre ikke på Operation X' egen programside. Det er nu bragt i orden. Den manglende præcision har dog efter sin karakter ikke skadegørende betydning for Startskuddet.

Forvirring om ekspert-kilde

TV 2 finder ikke, at præsentationen af børne- og ungdomspsykiater Allan Hvolby er egnet til at skabe nogen forvirring. Præmisserne for hans medvirken er lagt klart frem for seerne.

Mangelfuld og ensidig præsentation af "forstanderen" samt følelsesmæssig manipulation og tilsidesættelse af helbredstilstand

Udsendelsen hviler overordnet på henvendelser fra uafhængige kilder, der fremsætter kritik af visse forhold på Startskuddet. På baggrund af yderligere research besluttede redaktionen at foretage skjulte optagelser af [Afdøde], der på Startskuddets hjemmeside fremtræder som forstander. Der var efter TV 2's opfattelse grundlag for at gøre brug af skjult kamera efter de almindelige principper herom, og [Afdøde]s udtalelser til skjult kamera bekræftede entydigt de fremsatte kritik punkter og viste endvidere, at man frygtede kommunal indgriben og lukning.

De skjulte optagelser af [Afdøde] blev bragt, da der er tale om væsentlig dokumentation af påstande fra tidligere ansatte. Henset til de særlige omstændigheder valgte TV 2 at sløre [Afdøde].

TV 2 finder ikke, at præsentationen af [Afdøde] er mangelfuld eller ensidig. Der er solidt grundlag for at omtale ham som forstander og for at lægge til grund, at han indtog en central rolle i arbejdet på Startskuddet.

Forud for at Startskuddet blev bekendt med, at opholdsstedet kunne blive genstand for presseomtale, blev [Afdøde] på Startskuddets egen hjemmeside omtalt som forstander. At [Afdøde] indtog en mere overordnet rolle understøttes tillige af indgivne regnskaber til Erhvervsstyrelsen, hvor han som bestyrelsesmedlem i henholdsvis Uranus Projekterne ApS og Bostedet Venus ApS i maj 2012 underskrev regnskaberne. Disse to selskaber omsatte ifølge regnskaberne for 2011 for cirka 27 millioner kroner, og det har navnlig under disse omstændigheder formodningen imod sig, at virksomhedens egen hjemmeside ikke afspejler de reelle forhold. Denne formodning er ikke i den øvrige research blevet afkræftet.

Operation X' redaktion har modtaget skriftligt materiale dateret henholdsvis 27. maj 2008, 2. september 2009, 14. april og 15. december 2011, som dokumenterer, at [Afdøde] arbejdede aktivt på Startskuddet.

Til skjult kamera i september 2012 omtalte [Afdøde] utvetydigt sig selv om forstander, og i videoklip han i andet navn havde lagt ud på YouTube, udtalte han, at han var forstander. På de bragte skjulte optagelser fremkom [Afdøde] ikke med oplysninger, der indholdsmæssigt afveg fra det, redaktionen allerede fra andre kilder havde modtaget oplysning om. Hans udtalelser understøttes endvidere af det materiale, som redaktionen uafhængigt af mødet med [Afdøde] modtog fra nye kilder vedrørende elevfokusmøder efter [Afdøde]s dødsfald.

Endvidere omtalte [Afdøde] sig som forstander på sin Facebook-profil og på sin hjemmeside [Hjemmesideadresse].

Talrige kilder har over for Operation X' redaktion oplyst om [Afdøde]s rolle. Da Startskuddet over for Folketingets Socialudvalg har tilkendegivet, at man overvejer at anlægge injuriesag mod en tidligere medarbejder, og da en række kilder er blevet lovet kildebeskyttelse, ønsker redaktionen ikke at uddybe denne del af kildegrundlaget yderligere.

Redaktionen har endvidere fra kilder, der henvendte sig i perioden efter den først planlagte udsendelse i februar 2013, modtaget et kompendium fra november 2007 forfattet af [Afdøde] under pseudonymet [Pseudonym] og rettet i 2009 af Anette Aabye, som ifølge regnskabsoplysninger til Erhvervsstyrelsen er medejer af anpartsselskaberne Venus og Uranus. Startskuddet har oplyst, at kompendiet er udarbejdet af [Afdøde] uden for Startskuddets regi, og at Anette Aabyes navn sandsynligvis figurerer, fordi hun har hjulpet [Afdøde] med retstavning. Efter TV 2's opfattelse er det underordnet, idet medarbejderne har fået kompendiet udleveret.

Hverken på tidspunktet for samtalen med [Afdøde] eller efterfølgende har der været anledning til at anfægte validiteten af hans udsagn, og på baggrund af det massive kildegrundlag finder TV 2 ikke grundlag for at antage, at [Afdøde] var mere optaget af "at imponere end informere" under sit møde med Operations X' journalist den 28. september 2012. Det fastholdes efter en samlet vurdering af troværdigheden af de involverede kilder, herunder Startskuddets egne oplysninger til redaktionen, at der er fornøden dækning for at tillægge [Afdøde]s udtalelser til skjult kamera betydelig dokumentationsværdi både i relation til hans rolle som forstander og til anvendelsen af clairvoyance, og at præsentationen af ham ikke kan karakteriseres som mangelfuld og ensidig.

TV 2 har således ikke grundlag for at antage, at [Afdøde]s udtalelser om sin rolle – og anvendelse af clairvoyance – skulle være usande og fremkaldt ved følelsesmæssig manipulation eller på anden kritisabel måde. Det forhold, at han efterfølgende fragår indholdet af udtalelserne, ændrer ikke på TV 2's opfattelse heraf.

TV 2 forstår klagen således, at brugen af skjult kamera ikke i sig selv anfægtes, men at det er måden, hvorpå kontakten blev etableret, der kritiseres.

Selve mødet afvikles i et offentligt rum uden antydning af andre usaglige dagsordner, og på baggrund af [Afdøde]s upåfaldende adfærd med klare og velbegrundede svar under mødet, deler TV 2 ikke den i klagen anførte fortolkning af forløbet. Det er tværtimod TV 2's opfattelse, at det er nærliggende at opfatte den anførte tolkning som en efterrationalisering med det formål at svække dokumentationsværdien af hans udsagn.

TV 2 finder ikke, at præsentationen af ham er mangelfuld eller ensidig.

Manglende kildekritik

Det er TV 2's opfattelse, at der er udvist ganske sædvanlig kildekritik. Kildegrundlaget er langt mere omfattende end de kilder, der står frem i selve udsendelsen.

Skærpende omstændigheder

Operation X' redaktion har efter TV 2's opfattelse udvist passende hensyn til anbragte unge. Ingen er filmet, og redaktionen har ikke opholdt sig i nærheden af afdelinger med unge.

Krav fra klager

I forhold til spørgsmålet om anvendelse af clairvoyance hæfter TV 2 sig ved grundlaget for Guldborgsund Kommunes redegørelse, idet tilsynsenheden ifølge redegørelse har afholdt interviews med seks medarbejdere og den daglige ledelse, der i sin egen redegørelse afviser, at man ”på noget tidspunkt har benyttet sig af clairvoyance eller andre alternative metoder i behandlingsarbejdet”. Ingen medarbejdere har ifølge redegørelsen oplevet, at [Afdøde] har forsøgt at trække behandlingsarbejdet i en alternativ retning.

Efter TV 2's opfattelse, er der intet belæg for at tage den pågældende redegørelse, der er et øjebliksbillede på et relativt spinkelt grundlag, og som alene knytter sig til bostedet Venus, til indtægt for, at det ikke er korrekt, når talrige kilder, herunder [Afdøde] selv, omtaler brug af clairvoyance.

Redaktionen har talt med elleve medarbejdere, hvoraf otte selv har oplevet clairvoyance, og hvor de resterende tre medarbejdere har hørt metoderne omtalt af kolleger. Der er udvist kildekritik over for de pågældende kilder, hvis oplysninger tillige understøttes af skriftligt materiale i form af et til medarbejdere udleveret kompendium, der omtaler i alt seks riger – herunder ”visdomsriget” og ”saglighedsriget” – med angivelse af farvekoder og chakraer. Endvidere har Operation X' redaktion modtaget referater fra elevfokusk møder; senest fra den 15. december 2011 hvor [Afdøde] tolker nogle sansninger med konklusionen ”ENHED”, og hvor sjælen knyttes til rygsøjlen med arvemassen, men grundfølelsen, der dækker over urkraften, knyttes til mellemkødet.

TV 2 finder på det anførte baggrund ikke grundlag for at antage, at omtalen af clairvoyance er urigtig eller behæftet med fejl, hvorfor det fastholdes, at der ikke skal ske berigtigelse, ligesom der ikke findes grundlag for berigtigelse i relation til Guldborgsund Kommunes redegørelse. TV2 bemærker i den forbindelse, at Startskuddet ikke har fremsat anmodning om genmæle.

TV 2 finder heller ikke grundlag for at berigtige, at ordinering af medicin ikke henhører under Startskuddet, men henhører under læge eller psykiater, da denne oplysning fremgår af udsendelsen.

TV 2 finder afslutningsvis ikke grundlag for at berigtige noget vedrørende lægefaglig dokumentation for behandling af tre unge mennesker og finder under alle omstændigheder, at Startskuddet eller de øvrige klager i henhold til fuldmagt ikke har påtalekompetence i den anledning.

Sammenfattende finder TV 2 derfor ikke grundlag for at imødekomme det fremsatte krav på berigtigelse.

Udsendelsens tilblivelse og indhold er i fuld overensstemmelse med de presseetiske regler. Det afvises, at der skulle være handlet i strid med god presseskik, og TV 2 finder derfor ikke grundlag for at imødekomme den krævede berigtigelse.

Behandlingen af klagen

TV 2 har anført, at sagsbehandlingstiden efter tv-stationens opfattelse var noget langstrakt, hvilket blandt andet beroede på klagens omfang og indhold. Startskuddet er løbende blevet holdt orienteret, og samlet set er det TV 2's opfattelse, at klagen er besvaret inden for rimelig tid.

3 Pressenævnets begrundelse og afgørelse:

I sagens behandling har følgende nævnsmedlemmer deltaget:

Jytte Scharling, Dorthe Carlsen, Ulrik Holmstrup og Marianne Druedahl.

Klagerne

Klagen over TV 2 er indsendt af Startskuddet, der har klaget på egne vegne. Startskuddet har i henhold til fuldmagter endvidere klaget på vegne af afdøde [Afdøde]s forældre, [Klager A] og [Klager B], og på vegne af [Klager C], der er forældremyndighedsindehaver til den mindreårige [Person A].

Startskuddet har ikke indsendt yderligere fuldmagter, hvorfor Pressenævnet alene vil vurdere klagen i relation til de ovennævnte.

Klagens rettidighed

En klage over TV 2's overtrædelse af god presseskik skal først indgives til mediet, og dette skal ske inden fire uger efter offentliggørelsen. Fristen for at klage til Pressenævnet over mediets afgørelse er fire uger efter modtagelsen af afgørelsen, jf. medieansvarsloven § 34, stk. 3.

Startskuddet klagede ved brev af 15. maj 2013 til TV 2, som den 21. juni 2013 afviste klagen.

Klagen er modtaget i Pressenævnet den 2. juli 2013, hvorfor Startskuddets klage er modtaget inden for klagefristens udløb.

Startskuddet har som mandatar for afdøde [Afdøde]s fader [Klager B] den 16. april 2013 udtaget stævning mod TV 2's direktør og den journalist, som foretog den skjulte optagelse af sit møde med [Afdøde], for overtrædelse af straffeloven.

Pressenævnet finder, at den udtagne stævning, som i øvrigt er udtaget to dage før, at den for Pressenævnet påklagede udsendelse er bragt, ikke også kan anses for at være en klage over tilsidesættelse af god presseskik.

Nævnet finder herefter, at Startskuddets klage på vegne af [Klager A] og [Klager B] ikke er rettidig, jf. medieansvarslovens § 34, stk. 3, hvorfor klagen afvises.

Efter det oplyste har [Klager C] skrevet en kommentar på Operation X' Facebook-side og bedt om svar på, hvad Operation X' redaktion ville gøre ved den manglende anonymisering af navnet [Fornavn] i den skjulte optagelse af [Afdøde].

Pressenævnet finder på det foreliggende grundlag, at [Klager C]s henvendelse til Operation X via Facebook ikke kan anses for at være en klage over tilsidesættelse af god presseskik.

Nævnet finder herefter, at Startskuddets klage på vegne af [Klager C] som fader til den mindreårige [Person A] ikke er rettidig, jf. medieansvarslovens § 34, stk. 3, hvorfor klagen afvises.

God presseskik

Pressenævnet bemærker indledningsvist, at de vejledende regler for god presseskik blev justeret den 22. maj 2013. Da udsendelsen blev bragt den 18. april 2013, behandles sagen ud fra de vejledende regler for god presseskik, sådan som reglerne var udformet før den 22. maj 2013.

Foromtalen

Pressenævnet finder, at foromtalen af udsendelsen på tv2.dk indeholdt ukorrekte oplysninger, idet det fremgik, at alle anbragte på opholdssteder får medicin, og at Startskuddet modtager millioner i offentlige tilskud.

Nævnet finder imidlertid ikke, at det i sig selv er nok til at udtale kritik af TV 2. Pressenævnet har herved lagt vægt på, at TV 2 efterfølgende har rettet de ukorrekte oplysninger.

Udsendelsen

Det følger af de vejledende regler om god presseskik, at det er mediernes opgave at bringe korrekt og hurtig information. Så langt det er muligt, bør det kontrolleres, om de oplysninger, der gives, er korrekte. Oplysninger, som kan være skadelige, krænkende eller virke agtelsesforringende for nogen, skal efterprøves i særlig grad, inden de bringes, først og fremmest ved forelæggelse for den pågældende. Kritik bør udvises over for nyhedskilderne, i særdeleshed når disses udsagn kan være farvet af personlig interesse eller skadevoldende hensigt. Det skal gøres klart, hvad der er faktiske oplysninger, og hvad der er kommentarer, jf. punkterne A.1-A.3 og A.5.

Skjult kamera

For så vidt angår anvendelsen af skjult kamera, lægger nævnet til grund, at en række tidligere medarbejdere over for TV 2 har oplyst, at der har fundet clairvoyant behandling sted på Startskuddet. Videre lægges det til grund, at Startskuddets ledelse over for TV 2 har afvist, at behandlingen af de anbragte

unge bygger på clairvoyance. [Afdøde] har på de skjulte optagelser oplyst, at han har anvendt sine evner som clairvoyant på Startskuddet under de såkaldte elevfokusmøder, og at brugen af clairvoyance i behandlingen holdes skjult for tilsynsmyndighederne. [Afdøde] har efterfølgende meddelt Operation X' redaktion, at han ikke har haft ansvaret for behandlingen af de unge, men sammen med andre har været involveret i udviklingen af behandlingsmetoder, og at han ikke mener, at Startskuddets behandling baserer sig på clairvoyance, men at han i sine personlige vurderinger har trukket på sine egne evner og erfaringer.

Pressenævnet finder, at det har væsentlig samfundsmæssig interesse at undersøge, hvorvidt der benyttes clairvoyance i behandlingen af psykisk syge unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder. Nævnet finder videre, at den samfundsmæssige interesse i at undersøge det omhandlede forhold klart overstiger den enkeltes krav på beskyttelse.

Det er samtidig nævnets opfattelse, at den fornødne dokumentation for, at der blev anvendt clairvoyance i behandlingen af unge anbragt på Startskuddet, kun vanskeligt kunne fremskaffes uden anvendelse af skjult kamera.

Nævnet finder på den baggrund, at brugen af skjult kamera har været begrundet i en sag af denne karakter, henset til at der ikke er optagelser af de anbragte unge, og at den pågældende er anført som forstander på Startskuddets hjemmeside.

Nævnet finder imidlertid, at TV 2 burde have lagt hele det forudgående forløb klart for seerne og i den forbindelse have oplyst mere tydeligt om den indledende korrespondance forud for mødet med [Afdøde].

Nævnet finder videre, at TV 2s gengivelse af "forstanderens" brev af 11. januar 2013 ikke har været fuldt ud dækkende, idet der ikke i udsendelsen oplyses nærmere om [Afdøde]s baggrund for at udtale sig som han gjorde; at det var mere for at imponere, ikke for at informere.

Pressenævnet finder det herudover uheldigt, at tekstningen af de skjulte optagelser med [Afdøde] ikke omfatter ordene "inden i mig" ved tekstningen af hans forklaring på sin brug af to forskellige navne.

På den baggrund finder nævnet det beklageligt, at TV 2 ikke har gjort forløbet før og efter de skjulte optagelser helt klart for seerne. Nævnet finder imidlertid, at der trods disse mangler ikke er tilstrækkeligt grundlag for at udtale kritik.

Pressenævnet udtaler derfor ikke kritik.

Guldborgsund Kommunes redegørelse

Udsendelsen bringer interviewet med direktøren fra børn og Kultur, Guldborgsund Kommune, hvorefter kommunen hurtigst muligt vil undersøge sagen. Nævnet lægger til grund, at dette interview er optaget til brug for den først planlagte udsendelse i februar 2013. I den senere bragte udsendelse har TV 2 indarbejdet yderligere kritiske henvendelser modtaget i tiden fra først planlagte sendetidspunkt og frem til udsendelsen den 18. april 2013. Herudover har TV 2 redaktionen søgt om aktindsigt hos kommunen den 22. marts 2013. På det tidspunkt er der ikke noget nyt, idet kommunens redegørelse på det tidspunkt alene har været sendt i høring hos Startskuddet.

Guldborgsund Kommunes redegørelse ses dateret den 22. marts 2013, men det lægges til grund, at den rettelig har været endelig på et ikke nærmere oplyst tidspunkt mellem den 4. april og forud for udsendelsen den 18. april 2013. Redegørelsen, herunder redegørelsens konklusion, har således, efter det for nævnte oplyste, foreligget på det tidspunkt, hvor TV 2 bragte udsendelsen den 18. april 2013. TV 2 har i udsendelsen den 18. april 2013 suppleret udsendelsen med de førnævnte yderligere tilkomne kritiske henvendelser, men har derimod ikke suppleret med kommunens endelige redegørelse eller med en opfølgende udtalelse fra kommunen på trods af kommunens førnævnte udtalelse om at kommunen hurtigst muligt ville undersøge sagen sammenholdt med det forhold, at der var gået omkring to måneder siden kommunen havde udtalt sig.

Henset til den meget alvorlige kritik, som TV 2 i udsendelsen retter mod opholdsstedet, burde TV 2 af sig selv have spurgt kommunen, hvad der var kommet ud af undersøgelsen forud for udsendelsen den 18. april 2013. Dette har TV 2 ikke gjort.

Pressenævnet udtaler derfor kritik.

Answaret for ordinerer af medicin

Det fremgår af udsendelsen, at de anbragte unges psykiater er ansvarlig for ordinerer af den medicin, som de unge bliver behandlet med under deres ophold hos Startskuddet.

Pressenævnet finder på den baggrund, hverken at programværtens udtalelse om, at de private opholdssteder i samarbejde med psykiatere varetager opgaven med at hjælpe unge med psykiatrisk udredning og behandling, Pia Jeppesen og Allan Hvolbys medvirken i udsendelsen eller omtalen af Truxals bivirkninger og medicinering af de unge, kan give seerne den opfattelse, at Startskuddet har indflydelse på ordinerer af de anbragte unges medicin.

Pressenævnet udtaler derfor ikke kritik.

Udtalelser fra Startskuddet

Af udsendelsen fremgår, at Operation X har kontaktet Startskuddet for at få et interview om stedets behandlingsmetoder og medicinering af de anbragte unge. Det fremgår ligeledes af udsendelsen, at Startskuddet har fremsendt materiale til Operation X' redaktion.

Det fremgår af udsendelsen, at Startskuddet afviser at skulle have anvendt clairvoyance.

Derimod findes Startskuddet ikke i tilstrækkelig grad at fået mulighed for i udsendelsen at svare på påstanden om at de anbragte skulle have lidt under deres medicinering. Nævnet lægger her vægt på, at Startskuddet igennem forløbet med Operation X forud for udsendelsen har fremsendt udførlige og meget lange skriftlige svar på Operation X' spørgsmål herom, men at dette ikke kommer tilstrækkeligt frem i udsendelsen. Pressenævnet udtaler derfor kritik.

Kildekritik

Sådan som sagen er oplyst finder Pressenævnet ikke grundlag for at fastslå, at TV 2 har undladt at udvise den fornødne kildekritik over for [Person G] og de anonyme kilder. Det fremgår således af udsendelsen, at [Person G] er blevet fyret, og at hun mener, at afskedigelsen skyldtes hendes kritiske holdning til forholdene på Startskuddet, og at de anonyme kilder er tidligere ansatte på Startskuddet.

[Person G]s udtalelse om, at det er vold at bringe unge i en grundfølelse af tomhed som led i deres behandling, fremstår som hendes vurdering på baggrund af hendes oplysninger om clairvoyante arbejdsmetoder på Startskuddet.

Ved e-mail af 21. januar 2013 har Operation X' redaktion forelagt [Person G]s oplysninger for Startskuddet.

For så vidt angår [Person F]s udtalelse om [Person D]s mulighed for at returnere til Startskuddet efter endt indlæggelse i Roskilde fremstår denne som [Person F]s vurdering på baggrund af [Person D]s ophold på Startskuddet forud for indlæggelsen.

Lars Møller Christiansen og Alma Larsens udtalelser fremstår som deres vurderinger på baggrund af de oplysninger, som Operation X' redaktion har forelagt dem, og begge udtaler sig med forbehold for oplysningernes rigtighed.

Nævnet finder derfor ikke grundlag for at udtale kritik af TV 2 for at bringe [Person G], [Person F]s, Lars Møller Christiansen og Alma Larsens udtalelser.

Pressenævnet finder – ud over de kritiserede forhold – ikke i øvrigt grundlag for at udtale kritik

I medfør af medieansvarslovens § 49 pålægger Pressenævnet herved den ansvarshavende redaktør af TV 2 at offentliggøre følgende i begyndelsen af den førstkomende Operation X-udsendelse:

(Speak)

”Inden vi tager hul på aftenens Operation X, skal vi bringe en kritik fra Pressenævnet.

Pressenævnet kritiserer TV 2 for Operation Xs udsendelse Omsorg med piller og klarsyn, som vi sendte 18. april

Udsendelsen forholdt sig kritisk til forholdene på opholdsstedet Startskuddet, og det fremgik af programmet, at de anbragte unge fik mange piller, og at Startskuddet brugte clairvoyance som et led i behandlingen af de unge.

Før udsendelsen interviewede Operation X Guldborgsund Kommune, der ville undersøge kritikken. Kommunens undersøgelse lå klar inden udsendelsen blev bragt den 18. april. Alligevel omtalte Operation X ikke undersøgelsens konklusion.

I betragtning af den alvorlige kritik udsendelsen rettede mod Startskuddet burde Operation X have gjort mere for at fremskaffe kommunens undersøgelse som på en række punkter frifandt Startskuddet.

Det gjorde Operation X ikke, og derfor får TV 2 kritik af Pressenævnet.

Operation X medtog heller ikke i tilstrækkeligt omfang Startskuddets svar på kritikken af medicineringen af de unge. Også det forhold kritiserer Pressenævnet.

De kan læse mere om afgørelsen på nævnets hjemmeside, som har denne adresse [her indsættes en tekst med følgende adresse: www.pressenaevnet.dk.] www.pressenaevnet.dk”

Afgjort den 22. oktober 2013